ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 73ον ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 1937. Ἀριθ. 9

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΑΡΤΥΜΑ

«Σεῖς εἶσθε τὸ ἅλας τῆς γῆς».
(Ματθ. ε΄. 13)

Τὸ ἅλας ἀπετέλεσεν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων πολύτιμον καὶ ἀπαραίτητον ἄρτυμα τῆς ἀνθρωπίνης τροφῆς, δὲν ἐβράδυνε δέ, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ὑλικὴν χρησιμότητά του, νὰ ἀποβῇ καὶ σύμβολον διαφόρων ἠθικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, αἵτινες παρουσιάζουσιν ὁμοιότητας πρὸς τὰς πολλαπλᾶς ἰδιότητας αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως τὸ ἅλας, τὸ ὁποῖον ὡς στοιχεῖον συνυπάρχει εἰς τὰ φαγητὰ παντὸς γεύματος, ἔχει ληφθῇ εἰς τὴν γλῶσσαν πολλῶν λαῶν ὡς σύμβολον ἐγκαρδίου καὶ ἱερᾶς σχέσεως μεταξὺ προσώπων, τὰ ὁποῖα συμμετέσχον εἰς κοινὰ μετ' ἀλλήλων γεύματα. Ἐκ τούτου εἶναι γνωστὴ ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἔκφρασις: **«ἅλας καὶ τράπεζαν παραβαίνειν»**, ἐννοοῦσα τὴν καταπάτησιν τῶν δεσμῶν καὶ ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ ἀπὸ κοινοῦ διαφόρων προσώπων συνεστίασις. Ἀνάλογος ἔκφρασις ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν, ἥτις λέγει: **«Ὑπάρχει ἅλας μεταξύ μας»**, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν Περσικὴν γλῶσσαν, ἥτις ὀνομάζει τὸν παραβαίνοντα τὴν σχέσιν τοῦ ἅλατος «ναμὰκ χαράμ», ἤτοι, **ἀνειλικρινὴ πρὸς τὸ ἅλας**. Ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν σημερινὴν δημώδη Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἶναι γνωστὴ ἡ ἔκφρασις: **«Ἐφάγαμε μαζὺ ψωμὶ κι' ἁλάτι»**. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐκτίμησις τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἅλατος κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους παρουσιάζεται τοσαύτη, ὥστε νὰ περιβάλληται τοῦτο μὲ θείαν αἴγλην, ὡς ἐν τῇ ἐκφράσει: **«πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο»** (Ἰλιάδος Ι. 214).

Ἡ συμβολικὴ χρῆσις τοῦ ἅλατος ἐπεξετάθη σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μέχρι τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ἔνθα τοῦτο προσλαμβάνει ἱερὰν σημασίαν καὶ ἐκδηλοῖ ὡρισμένας ἐννοίας θρησκευτικοῦ περιεχομένου.

Τοιουτοτρόπως ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, τὸ ἅλας παρουσιάζεται ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον, συνοδεῦον τὰς θυσίας, αἵτινες ἐτελοῦντο εἰς κύρωσιν τῶν διαθηκῶν μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰσραήλ. Χάρις εἰς τὰς ἰδιότητάς του ὀνομάζεται **«ἅλας διαθήκης τοῦ Θεοῦ»**, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ λείψῃ ἀπὸ παντὸς δώρου ἐξ ἀλφίτων προσφορῶν (Λευΐτ. β΄. 13). Ἡ προφυλακτικὴ ἰδιότης τοῦ ἅλατος καθίστα τοῦτο σύμβολον διαρκοῦς συνθήκης καὶ πιστότητος, πᾶσα δὲ τοιαύτη συνθήκη, φέρουσα τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀμεταβλήτου, ἀπεκαλεῖτο **«διαθήκη ἅλατος παντοτεινὴ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου»** (Ἀριθ. ιη΄. 19). Ἡ ἔκφρασις αὕτη **«διαθήκη ἅλατος»** ἐδείκνυε τὴν διαρκῆ ὑποχρέωσιν τῶν συμβαλλομένων μερῶν νὰ διαφυλάττουν τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἡ διαθήκη συνήφθη, καὶ τὸ ἀμετάκλητον αὐτῆς (ὅρα καὶ Β΄ Χρον. ιγ΄. 5). Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐννοίας

τῆς διαθήκης τοῦ ἅλατος, ὥστε καὶ χωρὶς νὰ μεσολαβῇ ἡ χρῆσις τοῦ ὑλικοῦ ἅλατος κατὰ τὴν σύναψιν τοιούτων ἱερῶν σχέσεων, ἤρκει μόνον ἡ μνεία τούτου κατ' αὐτάς, ἵνα τὰς καταστήσῃ ἀπολύτως σεβαστὰς καὶ διαρκεῖς.

Κατὰ τὴν μακρὰν ἱστορίαν τοῦ Ἰσραὴλ βλέπομεν ὅτι ἡ διαθήκη αὕτη τοῦ ἅλατος καὶ ὁ πόθος, ὅπως αἱ θυσίαι προσλαμβάνωσιν ἑκάστοτε τὸν χαρακτῆρα τῆς διαθήκης ταύτης, δὲν ἐλησμονήθησαν. Τοιουτοτρόπως ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος παραχωρεῖ ἅλας διὰ τὰς ὁλοκαυτώσεις τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ἀνοικοδομήσωσι τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ (Ἔσδρ. ϛ'. 9), ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἐκδίδει διαταγὴν ὅπως ὁ Ἔσδρας λάβῃ ἅλας ἀπροσδιόριστον (αὐτόθι, ζ'. 22).

Τοιοῦτο σύμβολον, ἀπεικονῖζον πνευματικὰς ἀληθείας καὶ χαρακτηρῖζον τὰς ἱερὰς συμφωνίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ καὶ τἀνάπαλιν, κατὰ τὰς προσφερομένας θυσίας, δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην. Ἀλλὰ δὲν ἀναφέρεται πλέον ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὸ ἅλας ὡς χαρακτηριστικὸν σχέσεων καὶ δεσμῶν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Προτιμᾷ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἐξόχους ἰδιότητας τοῦ ἅλατος εἰς τὴν ***ζωὴν καὶ τὸν χαρακτῆρα*** ἐκείνων, οἵτινες Τὸν ἠκολούθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ὑπακοῆς πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ ἦναι ἀληθεῖς μαθηταί Του. Δὲν ὁμιλεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ διαθήκης τινὸς ἅλατος, ἂν καὶ ἡ ἐν τῷ αἵματι Αὐτοῦ Καινὴ Διαθήκη ἔχει τὸν ἀπόλυτον χαρακτῆρα τῆς αἰωνιότητος· ἀλλὰ καθὼς προτίθεται νὰ ἐγκαθιδρύσῃ νέαν δημιουργίαν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ κέντρῳ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὰς σκέψεις τῶν ἰδικῶν Του ὅτι τὸ ἅλας πρέπει νὰ ἦναι τοῦ λοιποῦ δι' αὐτοὺς σύμβολον τῶν ἀντιστοίχων πρὸς τὰς ἰδιότητάς του πνευματικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς νέας ζωῆς, τὴν ὁποίαν Ἐκεῖνος προσφέρει καὶ εἰς τὴν ὁποίαν καλοῦνται νὰ περιπατήσωσιν οἱ ἰδικοί Του. Ὀνομάζει τούτους «***ἅλας τῆς γῆς***» καὶ ὑπὸ τὸν νέον τοῦτον συμβολισμόν, τὸ πολύτιμον αὐτὸ στοιχεῖον γίνεται διδάσκαλος ἐξόχων χαρακτηριστικῶν, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ παρουσιάζῃ ἡ Χριστιανικὴ ζωή, διὰ νὰ ἦναι καρποφόρος καὶ νὰ δαπανᾶται ἀνταξίως πρὸς τὴν ἀνέκφραστον θυσίαν τοῦ Γολγοθᾶ ὑπὲρ αὐτῆς. Ἂς ἐπιτρέψωμεν λοιπὸν εἰς τὸ ἅλας νὰ μᾶς διδάξῃ, ἐξετάζοντες κατωτέρω μερικὰς ἀπὸ τὰς ἰδιότητας αὐτοῦ, ἀνταποκρινομένας πρὸς πνευματικὰ χαρακτηριστικά, ἅτινα δέον νὰ διακρίνουν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ.

Α'. ***Τὸ ἅλας προκαλεῖ δίψαν***· Ἡ ἰδιότης αὕτη ἀληθεύει, καὶ πρέπει νὰ ἀληθεύῃ, διὰ πάντα Χριστιανόν, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ὠνόμασεν «ἅλας τῆς γῆς». Ἡ ἐπαφὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου μὲ τὸ πνευματικὸν ἄρτυμα ἑκάστης Χριστιανικῆς ζωῆς, πρέπει νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διεγέρσεως ***τοῦ πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος*** τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸν Χριστόν. Ἡ παρουσία τοῦ Χριστιανοῦ εἰς τὰ διάφορα περιβάλλοντα τῆς δράσεώς του δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν πνευματικὴν δίψαν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Χριστιανικὴ ζωὴ ἐχαρακτηρίσθη ὡς παράδοξόν τι ἐν μέσῳ μιᾶς ἀνθρωπότητος ξένης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ δαπανωμένης εἰς τὴν διακονίαν τῶν κατωτέρων ὁρμῶν της. Πολὺ δὲ μεγαλητέρα εἶναι ἡ ἀντίθεσις αὕτη μεταξὺ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ κοι-

νωνικοῦ περιβάλλοντος ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἔχει ὑψηλὸν περιορισμόν—τὸ νὰ προκαλῇ δίψαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ αἰχμαλωτίζῃ καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ζωὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἦτο ζωή προκαλοῦσα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων εἰς τρόπον ὥστε καὶ ἐξ αὐτῆς ἀκόμη τῆς φήμης Του κινούμενοι νὰ σπεύδουν εἰς ἀναζήτησίν Του. Χωρὶς νὰ ἐπιδεικνύεται, ἀπετέλει ἐν τούτοις ἓν πνευματικὸν κέντρον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐστρέφοντο τόσοι καὶ τόσοι ὀφθαλμοὶ μὲ ἔκδηλον τὴν πνευματικὴν δίψαν τῆς σωτηρίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐρρυμούλκησε πάντοτε τοὺς συγχρωτιζομένους πρὸς Αὐτὸν καὶ τοὺς ὡδήγησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀναπαύσεως, ἀλλ᾽ οὐδέποτε ἐρρυμουλκήθη ὑπ᾽ αὐτῶν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πονηρίας. Ἦτο «ἅλας τῆς γῆς», τοῦ ὁποίου ἡ συναναστροφὴ ἔφλεξε μὲ πνευματικὴν δίψαν ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι Τὸν ἐπλησίαζον.

Τοιοῦτον χαρακτῆρα καὶ τοιαύτην προσωπικότητα ἀναπτύσσει Ἐκεῖνος καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ζωὴν ὅλων τῶν ἰδικῶν Του. Ἐὰν ἦσαι τοῦ Χριστοῦ, καλεῖσαι νὰ ἐπιδράσῃς κατὰ τοιοῦτον τρόπον εἰς τὸ περιβάλλον σου, ὥστε τοῦτο νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν ἐν τῇ ζωῇ σου ἐμφανιζόμενον Χριστὸν καὶ νὰ διψήσῃ προσωπικὴν μετ᾽ Αὐτοῦ κοινωνίαν. Ἡ σταθερὰ ζωὴ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ κινήσῃ ἐπὶ τέλους τὸ ἐνδιαφέρον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὴν παρακολουθοῦν. Ἡ ὡραιότης τοῦ χαρακτῆρος, τὸ ὑψηλὸν φρόνημα, ἡ προθυμία πρὸς ὑπηρεσίαν, ἡ ἀνωτερότης τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐπιδιώξεων ἐν τῇ Χριστιανικῇ ζωῇ, εἶναι μία διαρκὴς πρόκλησις, ἀσκοῦσα πάντοτε μίαν εὐλογητὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν διαθέσεων τῶν ἀνθρώπων μέχρις ὅτου ἡ ἀκόρεστος πνευματικὴ δίψα, τὴν ὁποίαν ἡ ζωή μας θὰ προκαλέσῃ εἰς αὐτούς, τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν μόνην πηγὴν τῶν ζώντων ὑδάτων, ἐκ τῆς ὁποίας πίνοντες δὲν θὰ διψήσουν πλέον εἰς τὸν αἰῶνα.

Β'. ***Τὸ ἅλας προλαμβάνει τὴν σῆψιν.*** Τῆς σπουδαίας ταύτης ἰδιότητος τοῦ ἅλατος ἔχομεν ὅλοι προσωπικὴν πεῖραν. Ἀλλ᾽ ἐνῷ τὸ ὑλικὸν ἅλας ἀείποτε ἐκδηλώνει τὴν ἰδιότητα ταύτην, ἆρά γε κατὰ πόσον ἐπέδρασε καὶ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἀτομικὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα προσλάβῃ καὶ ἀπομακρύνῃ τὴν ὑπάρχουσαν σήμερον σῆψιν καὶ φθοράν;

Ἐν τούτοις ἡ Χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι τὸ μοναδικὸν μέσον, τὸ ὁποῖον ἐπιδρᾷ κατ᾽ ἀποτελεσματικὸν τρόπον διὰ τὴν πρόληψιν τῆς ἀποσυνθέσεως τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει εἰς τὰς κοινωνίας καὶ τὰ ἔθνη ἡ ἁμαρτία. Εὐσεβής τις Χριστιανὸς στρατιώτης κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον εἶχεν ἐπιδράσει κατὰ τοιοῦτον τρόπον εἰς τὸ περιβάλλον τῶν συναδέλφων του, ὥστε οὗτοι, ἂν καὶ ἦσαν βωμολόχοι καὶ ὑβρισταί, δὲν ἐτόλμων ἐνώπιόν του νὰ ἐκστομίσουν λέξιν προσβάλλουσαν τὰ χρηστὰ ἤθη. Δὲν εἶναι δὲ ἄγνωστος ἡ πρό τινων ἐτῶν σταυροφορία τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Χριστιανῶν κατὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς μορφῆς τοῦ Κυρίου εἰς τὰς σχετικὰς μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον Του κινηματογραφικὰς ταινίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ βλασφημία τῆς ὑποδύσεως τοῦ θείου προσώπου Του ἐκ μέρους τῶν ἠθοποιῶν τοῦ κινηματογράφου. Ἡ Χριστιανικὴ συνείδησις ἐπεβλήθη τόσον εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὅσον καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα, διότι ἡ ἀποστολή

της ἔχει χαρακτῆρα κυριαρχικὸν καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἐπιμένει εἰς τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, Ὁ Χριστιανός, ἐν τῇ μιμήσει τοῦ Χριστοῦ, δύναται νὰ προλαμβάνῃ τόσον διὰ τοῦ χαρακτῆρός του, ὅσον καὶ διὰ τῆς συμβουλῆς του, ἐπικινδύνους τάσεις τοῦ περιβάλλοντος εἰς τὸ ὁποῖον ζῇ καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀντισηπτικὸν φάρμακον κατὰ τῆς ὑπαρχούσης ἠθικῆς διαφθορᾶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἀλεξικέραυνον μιᾶς ἀνθρωπότητος, ἐκτεθειμένης εἰς τὴν ὀργὴν καὶ τὴν δικαιοκρισίαν τοῦ Θεοῦ. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Λὼτ εἰς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα, ὅπου ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη ἀπεμάκρυναν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν δικαίαν τιμωρίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ παρέτειναν τὸ Θεῖον ἔλεος πρὸς αὐτάς, ἕως οὗ ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ ἐξηντλήθη (Γεν. ιη΄. 26). Ἀλλὰ καὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀπετέλεσε τὸ κώλυμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποκαλυφθῇ ὁ μέγας Ἄνομος, «ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐναντίον εἰς πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα» (Β΄ Θεσσ. β΄, 6-8), ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ δὲν ἐξέσπασαν εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀποστάτιδος ἀνθρωπότητος αἱ ἐπιφυλασσόμεναι εἰς αὐτὴν Θεῖαι κρίσεις.

Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ζωή μας ὑπῆρξε μέχρι σήμερον τοσοῦτον σταθερὰ εἰς τὸν Χριστόν, ὥστε νὰ προλαμβάνῃ τὴν ἑκάστοτε παρουσιαζομένην εἰς τὸ περιβάλλον της διαφθοράν, ἢ νὰ καταστέλλῃ ταύτην καὶ νὰ ἐπιβάλληται διὰ τοῦ ἠθικοῦ μεγαλείου, τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς δαψιλῶς μᾶς παρέχει; Ἕκαστος βεβαίως ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκ τῆς ζωῆς του διὰ νὰ δώσῃ μίαν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο. Ἀλλ᾿ ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὡς πνευματικὸν ἅλας τῆς γῆς καλούμεθα παρὰ τοῦ Κυρίου μας νὰ ἐκδηλώσωμεν τὴν ἰδιότητα ταύτην πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ νὰ ἀποτελέσωμεν παράγοντας πνευματικῆς ἀφυπνίσεως τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους συναναστρεφόμεθα.

Γ΄. Τὸ ἅλας κάμνει τὰ τρόφιμα εὔγεστα. Ὁ Ἰώβ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς φίλους του καὶ παρομοιάζων τὰς συμφοράς του πρὸς ἓν ἄνοστον φαγητόν, ἐρωτᾷ: «Τρώγεται τὸ ἄνοστον χωρὶς ἅλατος;» (Ἰὼβ ς΄. 6) Ἁπλῆ ἐρώτησις, ἀλλὰ καὶ βαρυσήμαντος, ὅταν τὴν ἐφαρμόσωμεν ἐπὶ τῶν σχέσεων τοῦ κόσμου πρὸς τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν. Ποίαν ἀξίαν θὰ εἶχε σήμερον ὁ κόσμος ἄνευ τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν, τῶν ὁποίων εἶναι φορεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν Χριστόν; Ποῖον ἆρά γε ἀπὸ τὰ εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ δημιουργήματα τῆς φιλοπονίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος δὲν φέρει τὴν σφραγῖδα τῆς Χριστιανικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς Χριστιανικῆς καταγωγῆς; Ἂν ὑπάρχῃ ὡραιότης τις καὶ ὑψηλὸν φρόνημα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, εἰς ἀνάκτορα ἢ καλύβας, εἰς πεπαιδευμένους ἢ ἀγραμμάτους, ταῦτα ὀφείλονται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει εἰς τὸν κόσμον τὴν σχετικὴν εὐχάριστον πνευματικὴν γεῦσιν. Ὁ κόσμος ὁμοιάζει πρὸς τὰ ὕδατα ἐκεῖνα τῆς Ἰεριχοῦς, τὰ ὁποῖα ἦσαν κακὰ καὶ θανατηφόρα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προφήτου Ἐλισσαιέ. Ὅταν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως κατέστησαν τοῦτο γνωστὸν εἰς τὸν προφήτην, διέταξεν οὗτος νὰ τῷ κομίσωσι φιάλην καινουργῆ καὶ νὰ βάλωσιν ἅλας εἰς αὐτήν. Ἐξῆλθε τότε ὁ προφήτης εἰς τὴν πηγὴν τῶν ὑδάτων καὶ ἔρριψε τὸ ἅλας ἐκεῖ καὶ εἶπεν: «Οὕτω λέγει Κύριος, Ὑγίανα

τὰ ὕδατα ταῦτα» (Β' Βασιλ. β'. 20-21). Τοιαύτην ἐπίδρασιν ἔχει τὸ πνευματικὸν ἅλας εἷς ἕκαστος τῶν πιστῶν τοῦ Κυρίου, ἐν μέσῳ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Ὁ Χριστιανὸς ἐξυγιαίνει τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προηγουμένως ἦτο ἄγνωστον καὶ πικρόν, ἀποκτᾷ εὐχάριστον γεῦσιν καὶ γλυκύτητα, ὅταν ἡ Χριστιανικὴ ζωὴ εἰσχωρήσῃ. καθὼς καὶ τὸ ἅλας εἰσχωρεῖ καὶ προσδίδει νόστιμον γεῦσιν εἰς τὴν τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου. Πανταχοῦ δυνάμεθα νὰ συναντήσωμεν τὴν θαυμασίαν αὐτὴν ἐπίδρασιν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἁμαρτία κατορθώνει πολλάκις νὰ δηλητηριάζῃ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ παράγῃ πικροὺς καὶ ἀηδεῖς καρποὺς εἰς τὰς κοινωνίας, αἵτινες τὴν περιθάλπουν. Μία πνευματικὴ σκέψις, εἷς φιλόφρων λόγος, μία εὐγενικὴ πρᾶξις, ἐκπηγάζουσαι ἀπὸ ζωὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Χριστόν, εἶναι πολλάκις ἰσχυραὶ γραμμαί, αἵτινες προσδίδουσι σχετικήν τινα ὡραιότητα καὶ εὐάρεστον ὄψιν εἰς τὴν ἐλεεινὴν εἰκόνα τῆς πυορροούσης ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Ὁ Χριστιανός, οὕτω πολιτευόμενος, ἀποτελεῖ ζῶσαν ἐνσάρκωσιν τῶν ὑψηλοτέρων ἰδεωδῶν τῆς ζωῆς καὶ ὡς πνευματικὸν ἅλας ἔχει τὴν ἔνδοξον ἀποστολὴν νὰ χρησιμεύῃ, διὰ τῆς ἐν τῷ Χριστῷ ζωῆς του. εἰς τὸν καλλωπισμὸν ἑνὸς κόσμου ἠρειπωμένου ἠθικῶς καὶ νὰ προσδίδῃ γευστικότητα εἰς μίαν ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία ἄνευ τοῦ Χριστιανικοῦ τούτου ἅλατος πρὸ πολλοῦ θὰ εἶχεν ἀπορριφθῆ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ της.

Δ'. ***Ἡ σύνθεσις τοῦ ἅλατος.*** Σπουδαίας πνευματικὰς ἀληθείας δύναται νὰ καταστήσῃ περισσότερον καταληπτὰς ἡ ἐξέτασις τοῦ ἅλατος ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς συνθέσεώς του. Χημικῶς τὸ ἅλας εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἑνώσεως ἑνὸς ἐλαφροτάτου μετάλλου (τοῦ νατρίου) καὶ ἑνὸς ἰσχυροτάτου ἀντισηπτικοῦ ἀερίου (τοῦ χλωρίου), Τὸ νάτριον ἄνευ τοῦ χλωρίου οὔτε τὴν γεῦσιν τοῦ ἅλατος ἔχει οὔτε τὴν ἀπολυμαντικὴν ἰδιότητα. Αἱ ἰδιότητες αὗται ἐπιτυγχάνονται μόνον ὅταν ἐπέλθῃ ἕνωσις τοῦ νατρίου μετὰ τοῦ χλωρίου. Ἡ τοιαύτη σύνθεσις ὁμιλεῖ εὐγλώττως περὶ τῆς πνευματικῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἅλας ὡς σύμβολον τῶν πιστῶν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ νάτριον ὡς μέταλλον εἰκονίζει τὸν ἐν τῇ φυσικῇ του καταστάσει ἄνθρωπον, ὅστις οὐδεμίαν πνευματικὴν γεῦσιν προσδίδει εἰς τὸ περιβάλλον του καὶ οὐδαμῶς προσλαμβάνει τὴν σῆψιν ἢ προλαμβάνει τὴν ἔκρηξιν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος νὰ ἐκπληρώσῃ τοιαύτην ἀποστολήν, ἀπαιτεῖται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν δραστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἀκριβῶς ὅπως τὸ νάτριον προσλαμβάνει τὰς ἰδιότητας τοῦ ἅλατος μόνον ἐφ' ὅσον καὶ καθ' ὅσον ἑνοῦται μετὰ τοῦ χλωρίου. Εἰς τὸ χλώριον ὑπάρχει ὁλόκληρος ἡ δύναμις τῆς μεταβολῆς ταύτης καὶ κατ' ἀναλογίαν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μεταβάλῃ τὸν νεκρὸν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἄνθρωπον, τὸν ἀνωφελῆ, μᾶλλον δὲ καὶ ἐπιζήμιον εἰς τὸ περιβάλλον του, εἰς ἄνθρωπον δυνάμενον νὰ ἀφυπνίσῃ ψυχάς, νὰ καταστείλῃ τὰς ἁμαρτωλὰς τάσεις ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ νὰ νοστιμίσῃ ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ κόσμος ὡραιότητα καὶ ἐξυγίανσιν.

Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ταύτης κανεὶς δὲν δύναται νὰ καυχηθῇ δι' οἱανδήποτε εὐεργετικὴν ἐπίδρασίν του ἐπὶ τοῦ πέριξ κόσμου, ὅστις συναισθάνεται ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς Χριστιανικῆς του ζωῆς ὀφείλεται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν

ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ὁμολογεῖ μετὰ τοῦ Παύλου ὅτι χάριτι Θεοῦ εἶναι ὅ,τι εἶναι καὶ ὅτι ἂν ἡ διακονία του παρουσιάζῃ εὐλογίας, τοῦτο δὲν προέρχεται ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς οὔσης μετ᾽ αὐτοῦ (Α΄. Κορινθ. ιε΄. 10).

Ὥστε ἡ ἐκδήλωσις τῶν εὐλογητῶν καρπῶν τῆς ζωῆς ἑκάστου τέκνου τοῦ Θεοῦ, ὡς πνευματικοῦ ἅλατος τῆς γῆς, εἶναι ζήτημα παραχωρήσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ὁδηγίαν καὶ κυριαρχίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοὐναντίον δὲ ἡ ἀπουσία τοῦ Πνεύματος ἀπὸ τὴν ζωὴν ἐκείνων, οἵτινες ὁμολογοῦσι τὸν Χριστόν, ὁπότε ζοῦν κατὰ σάρκα, ἀποστερεῖ μὲν τὸν κόσμον τοῦ μέσου, μὲ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἁλατισθῇ πνευματικῶς. συνεπιφέρει δὲ καὶ τὴν ἀπόρριψιν τοιούτου διεφθαρμένου ἅλατος, ἵνα καταπατῆται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἄχρηστον πλέον διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ του (Ματθ. ε΄. 13).

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ τοιαύτας ἀποτυχίας εἰς τὴν Χριστιανικήν μας σταδιοδρομίαν, καὶ νὰ μᾶς πληρώσῃ μὲ τὸ Πνεῦμά Του, ἵνα ὑπὸ τὴν ἰδικήν Του κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς ζωῆς μας, χρησιμεύσωμεν ὡς ἀληθῶς πνευματικὸν ἅλας ἐντὸς κόσμου ἀγνοοῦντος τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ! Ἀμήν.

Χανία. ***Γ. Ε. Π.***

Ο ΤΗΣ ΑΤΕΛΕΥΤΗΤΟΥ ΖΩΗΣ ΙΕΡΕΥΣ

«Καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλον εἶναι, διότι κατὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ Μελχισεδὲκ ἐγείρεται ἄλλος ἱερεύς, ὅστις δὲν ἔγεινε κατὰ νόμον σαρκικῆς ἐντολῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀτελευτήτου. Διότι μαρτυρεῖ λέγων, Ὅτι σὺ εἶσαι ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ».

(Ἑβρ. ζ΄. 15—17).

«Ἱερεὺς κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀτελευτήτου. Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα». Ἰδοὺ ἡ μεγίστη καὶ ἀπαραίτητος ἀνάγκη τῆς ἀνθρωπότητος. Δυστυχῶς πολὺ ἀμυδρὰ καὶ συγκεχυμένη ἰδέα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων περὶ ἱερέως καὶ ἱερατείου· καὶ ὅμως τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον καὶ ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἀλήθειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τόσον ὥστε ἡ ὀρθὴ κατανόησις τῆς σημασίας καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἱερέως συμβαδίζει μὲ τὴν ὀρθὴν κατανόησιν αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὰ τοῦτο θὰ ἐξετάσω α΄) Τί ἐστιν ἱερεύς. β΄) Τίς ὁ λόγος τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρισθέντων πρὸ Χριστοῦ ἱερέων. γ΄) Τίς ἡ ἀξία τοῦ Χριστοῦ ὡς Ἱερέως. καὶ δ΄) Τίνα τὰ ἐκ τῆς ἀληθείας ταύτης βέβαια συμπεράσματα.

Α΄) ***Τί ἐστιν ἱερεύς.*** Εἶναι πρόσωπον ἐνεργοῦν ἐξιλέωσιν τῆς Θείας δικαιοσύνης καὶ ἐξασκοῦν μεσιτείαν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. α΄) Ἀνέκαθεν ὁ ἄνθρωπος ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ γίνηται ἐξιλέωσις. Ἐντεῦθεν προέκυψαν αἱ διάφοροι θυσίαι. β) Μέχρι τινὸς ἕκαστος προσέφερε θυσίαν δι᾽ ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους του· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ πεποίθησιν εἰς ἑαυτόν, ταχέως ἤρχισεν ἕκαστος νὰ περιβλέπῃ ὅπως εὕρῃ ἄλλον τινὰ καταλληλότερον ἑαυτοῦ ὡς

ἱερέα. γ') Ἦτο πολὺ φυσικὸν ὅτι τὴν τοιαύτην δίψαν ἐπωφελήθησαν οἱ πανουργότεροι, αὐθαδέστεροι, ὑποκριτικώτεροι, ἀναλαβόντες τὸ ***ὑπεράνθρωπον*** τοῦτο ἔργον, καὶ οὕτω μεταξὺ πάντων τῶν ἐθνῶν ἔχομεν τὴν ἱερατικὴν τάξιν ἐκμεταλλευθεῖσαν τὴν τρυφερὰν συνείδησιν τοῦ λαοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πλουτισθεῖσαν. Χαλδαῖοι ἱερεῖς, Αἰγύπτιοι, Φοίνικες, Ἕλληνες, Ρωμαῖοι, Ἰνδοί, κτλ. δ') Ἵνα καταστήσωσιν οὗτοι τὴν θέσιν των σεβαστοτέραν, κατέφυγον εἰς πλεῖστα ὅσα τεχνάσματα, ἰδίως ἐν σχέσει πρὸς τὰ εἴδωλά των τὰ λαλοῦντα ἢ χρησμοδοτοῦντα, καὶ εἰς πλαστὰ θαύματα, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ε') Ἡ τέχνη αὕτη δὲν ἀπηξίωσε νὰ διεκδικῇ τὴν ὕπαρξίν της καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ μεταξὺ ἐθνῶν τῶν λίαν πεπολιτισμένων.

Β') ***Ἐὰν τὸ ἔργον ὑπεράνθρωπον, τίς ὁ λόγος τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρισθέντων πρὸ Χριστοῦ ἀνθρώπων ὡς ἱερέων;*** α') Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὑπῆρξαν οἱ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ πρὸ Χριστοῦ ἱερεῖς, ἀναγνωριζόμενοι ὡς τοιοῦτοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἔγειναν αὐτόκλητοι, ἀλλ' ***ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡρίσθησαν*** (Ἑβρ. ε' 4). Τοιοῦτος ἦτο ὁ Μελχισεδὲκ (μόνος), τοιοῦτος ὁ Ἀαρὼν καὶ ὅλη ἡ γενεὰ αὐτοῦ· β') ὁ λόγος τούτου εἶναι καταφανῶς μία διπλῆ ***διδασκαλία,:*** ὅτι ἀνάγκη θυσίας καὶ μεσίτου, κοὶ ὅτι μόνος ὁ Θεὸς δικαιοῦται νὰ διορίσῃ τὸν ἱερέα τὸν παρέχοντα ἀμφότερα· γ') ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ καὶ ***τύπος*** διαρκῶς ὑπομιμνήσκων τὸν ἐρχόμενον μοναδικὸν καὶ πραγματικὸν Ἱερέα. δ') Ἡ διαφορὰ τοῦ τύπου τῶν δύο ἱερέων Μελχισεδὲκ καὶ Ἀαρὼν εἶναι σημαντική. Ὁ Μελχισεδὲκ εἶναι τύπος τοῦ προσωπικοῦ χαρακτῆρος τοῦ πραγματικοῦ Ἱερέως (Βασιλεὺς δικαιοσύνης—Βασιλεὺς εἰρήνης—ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος), ὁ δὲ Ἀαρὼν τύπος τοῦ ἔργου αὐτοῦ (διὰ τῶν θυσιῶν. τῶν ἁγνισμῶν κλπ.).

Γ'. ***Τίς ἡ ἀξία τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ ἱερέως;*** α) Καθὼς ἡ ἠὼς ἀναγγέλλει τὸν ἥλιον ***καὶ λησμονεῖται*** ἐλθόντος ἐκείνου, οὕτως οἱ τύποι οὗτοι ἔδει νὰ λησμονηθῶσιν ἐλθόντος τοῦ Χριστοῦ. β) Ἱλασμὸν ὁ Χριστὸς προσήνεγκε πραγματικὸν καὶ πλήρη, ὑποστὰς πλήρη τὴν ποινὴν τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ ἀνθρωπότητί Του, ἐν ᾧ συγχρόνως ἡ ἀπ' Αὐτοῦ ἀχώριστος θεότης Του προσέδωκεν εἰς τὸν τελεσθέντα ἱλασμὸν τὴν ἄπειρον ἀξίαν του. ***Τίς ἄλλος*** ποτὲ ἠδύνατο νὰ κάμῃ τοῦτο; γ) Τὴν θέσιν τοῦ Μεσίτου κατέλαβε πραγματικῶς ὡς Θεάνθρωπος: ἓν μετὰ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν θεότητα, ἓν μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Τίς ἄλλος ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ κατέχων τὰ τοιαῦτα προσόντα; δ) Ἡ ἄμετρος αὕτη ἀγάπη Του παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον θάρρος νὰ προσέλθῃ καὶ παρρησίαν. ε) Τὸ ὅτι ἑκουσίως προσέφερεν Ἑαυτὸν εἶναι ἀδιάσειστος βεβαίωσις τῆς προθυμίας Του. ς') Σκέπτου Αὐτὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς μεσιτεύοντα, καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃς νὰ ἴδῃς ὅτι καὶ τὸ ἰδικόν σου βάρος ἐσήκωσεν.

Δ'. ***Τὰ συμπεράσματα τῆς ἀληθείας ταύτης εἶναι καταφανῆ.*** α) Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος πραγματικὸς ἱερεύς· διότι εἶναι ὁ μόνος ἱλασμὸς καὶ ὁ μόνος Μεσίτης. β) Οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ ἔργον Του· οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ Τὸν βοηθήσῃ· οὐδεὶς δύναται νὰ Τὸν ἀναπληρώσῃ ἢ νὰ συμπληρώσῃ ὅ,τι Αὐτὸς εἰργάσθη. γ) Τὸ Ἀαρωνικὸν ἱερατεῖον ἔπαυσε καὶ διὰ παντός.

καὶ ἐπειδὴ ἠρνήθησαν νὰ τὸ ἐννοήσωσιν, ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς καὶ ἦλθεν ὁ Τίτος, ὅστις πᾶν ἱερὸν σκεῦος παρέλαβεν ἵνα τιμήσῃ τὸν θρίαμβόν του ἐν Ρώμῃ, τὸν δὲ ναὸν κατέκαυσε καὶ τὴν πόλιν ἠρήμωσε καὶ κατὰ χιλιάδας καὶ μυριάδας ἄλλους μὲν κατέσφαξεν, ἄλλους δὲ ἐσταύρωσεν, ἄλλους δὲ ἀπήγαγεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὅπως πωληθῶσιν ὡς δοῦλοι, οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν περισωθέντες διεσπάρησαν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, ὡς προεῖπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς (Δευτερον. κη'. 64 ἑξ.) δ) Οὐδεὶς πλέον δύναται νὰ προσφέρῃ θυσίαν ἢ νὰ μεσιτεύσῃ, διότι οὐδεὶς ἴσος πρὸς Αὐτόν, ἐνῷ Αὐτὸς ὡς τέλειος μὲ μίαν προσφορὰν ἐτελειοποίησε διὰ παντὸς τοὺς ἁγιαζομένους (Ἑβρ. ι'. 14). Ἡ τελετὴ τῆς ἱερᾶς Κοινωνίας εἶναι ἀνάμνησις τῆς μοναδικῆς ἐκείνης θυσίας Αὐτοῦ, οὐχὶ ἐπανάληψις. ε) Οὐδεὶς δύναται νὰ Τὸν ἀντικαταστήσῃ, διότι εἶναι «Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα». Δὲν ἀποθνήσκει, οὔτε ἀπουσιάζει, διότι εἶπε ρητῶς, ὅτι ὅπου δύο ἢ τρεῖς εἶναι συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ, ἐκεῖ θὰ ἦναι καὶ Αὐτὸς ἐν τῷ μέσῳ (Ματθ. ιη' 20). ς) Ἔχει ἀναμφιβόλως μεγάλην σημασίαν τὸ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐδαμοῦ τῆς Γραφῆς ἀπεκάλεσε τοὺς λειτουργοὺς τῆς Καινῆς Διαθήκης (δηλ. τῆς Ἐκκλησίας) ***ἱερεῖς***, ἀλλὰ ποιμένας, εὐαγγελιστάς, ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους κοπιῶντας ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, κήρυκας τοῦ λόγου, διδασκάλους κτλ. Ἡ ὀνομασία ἱερεὺς ἐπὶ ἀνθρώπου εἶναι διὰ ταῦτα καταχρηστική, ἀφ' οὗ ὁ Χριστὸς ἔχει ἀμετάθετον τὴν ἱερωσύνην (Ἑβρ. ζ', 24—ἐν τῷ ἀρχετύπῳ: «ἀπαράβατον»).

Ἔχοντες λοιπὸν τοιοῦτον Ἱερέα μὲ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου καὶ ***Ἱερέα εἰς τὸν αἰῶνα***, ἔχοντα ἀμετάθετον τὴν ἱερωσύνην, ἂς μὴ παύσωμεν χρησιμοποιοῦντες τὸν ἱλασμὸν Αὐτοῦ καὶ τὴν παντοδύναμον Αὐτοῦ μεσιτείαν.

Ξ. Π. Μόσχου.

ΔΙΑΤΙ ΑΛΙΕΙΣ;

«Περιπατῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ρίπτοντας δίκτυον εἰς τὴν θάλασσαν· διότι ἦσαν ἁλιεῖς. Καὶ λέγει πρὸς αὐτούς, Ἔλθετε ὀπίσω μου, καὶ θέλω σᾶς κάμει ἁλιεῖς ἀνθρώπων». (Ματθ. δ'. 18-19).

Ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον μὲ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἦλθε νὰ κηρύξῃ καὶ νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἐχρειάζετο διὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Τὸ διεκήρυξεν ὡς διδάσκαλος καὶ κῆρυξ μετ' ἐξουσίας καὶ δυνάμεως. Ἔδωκε τὸν ἑαυτόν Του θῦμα ἐξιλαστήριον, διὰ νὰ κρημνισθῇ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ, ὅπερ ἐχώριζε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἤνοιξεν εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴν πύλην τοῦ Οὐρανοῦ. Ἀλλ' ἐκάλεσε καὶ καλεῖ ***συνεργοὺς*** εἰς τὸ ἔργον Του. Θέλω, λέγει, ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν παγκόσμιον ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβον ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ σκότους, ἑτοίμους νὰ ἀγωνισθοῦν παρὰ τὸ πλευρόν Μου διὰ τὴν ἐκμηδένισιν τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ βασιλείου τῆς Ἀληθείας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἀγάπης. Ζητῶ ἀνθρώπους οἵτινες θὰ μοῦ δώσουν τὴν ἀφοσίωσιν τῶν καρδιῶν των,

διὰ νὰ εὕρουν εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν των καὶ ἕνωσίν των μὲ Ἐμὲ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν βαθυτέρων ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς των καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς Βασιλείας Μου τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑψίστων καὶ εὐγενεστάτων πόθων των. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε ἔργον μέγα, διὰ τὸ ὁποῖον νὰ διαθέσητε ὅλας σας τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις, ἐὰν θέλητε νὰ λάβητε μέρος εἰς τὴν μεγαλειτέραν καὶ ὡραιοτέραν περιπέτειαν ποῦ ἔγινέ ποτε, διὰ νὰ χρησιμοποιήσητε ὅλην σας τὴν τόλμην, ἐὰν ζητῆτε ἀρχηγὸν ἄξιον τῆς ἀφοσιώσεως καὶ ὑποταγῆς σας—ἰδοὺ Ἐγώ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἐν τῷ προσώπῳ Μου πᾶν ὅ,τι ζητεῖτε, καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔργου Μου θὰ ἀνακαλύψητε πᾶν ὅ,τι ὡραῖον καὶ ὑψηλὸν ὀνειρεύεσθε.

Ὁ Χριστὸς προσλαμβάνει ἀνθρώπους παντὸς τύπου. Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἀκατάλληλος διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τὸν κάμνει Ἐκεῖνος κατάλληλον. Ὁ ἀγρὸς εἶναι τόσον ἀπέραντος, ἡ ἐργασία τόσον ποικίλη, ὥστε ὑπάρχει δι᾽ ὅλους τοὺς τύπους, πάσης ἰδιοσυγκρασίας καὶ τάξεως.

Ἰδέτε πόσον διαφορετικοὶ ἦσαν οἱ τύποι τῶν ὀλίγων ἀποστόλων, οὓς συνέλεξεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐδῶ εἶναι ὁ Πέτρος, ζωηρός, ἀποφασιστικός, θερμός, στιγμιαῖος εἰς τὰς ἐμπνεύσεις καὶ ἐνεργείας Του. Ἐδῶ εἶναι ὁ Θωμᾶς, ψύχραιμος, διστακτικός, μὲ διάθεσιν νὰ ἀναλύσῃ καὶ ἐξετάσῃ τὸ κάθε τι καὶ νὰ ἐξιχνιάσῃ βῆμα πρὸς βῆμα τὸ ἔδαφος. Ἐδῶ εἶναι ὁ Ἰωάννης, ὁ βαθὺς μυστικιστής, καὶ Ἰάκωβος, ὁ πρακτικὸς νοῦς. Ἐδῶ εἶναι Σίμων ὁ Ζηλωτής, προερχόμενος ἀπὸ τὴν πλέον φανατισμένην μερίδα τῶν Ἰουδαίων· ἐδῶ ὁ Ματθαῖος, ὁ τελώνης μὲ τὴν πεῖραν τοῦ κόσμου, ὁ ὑπηρέτης τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας.

Δὲν ἐξετάζεται ἡ προέλευσίς των, ἡ νοοτροπία των ἢ ἡ μόρφωσίς των. Ἐκεῖνο ὅπερ λαμβάνει ὑπ᾽ ὄψιν ὁ Χριστὸς ἦτο καὶ εἶναι πρωτίστως ἡ διάθεσις τῆς καρδίας των. «Ἔλθετε ὀπίσω Μου καὶ θέλω σᾶς κάμει ἁλιεῖς ἀνθρώπων».

Ἀλλὰ διατὶ ἁλιεῖς; Διατί ἄραγε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξέλεξε καὶ ἐκάλεσεν ἁλιεῖς ὡς ἀποστόλους Του; Οἱ κυριώτεροι ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἁλιεῖς τὸ ἐπάγγελμα καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν δὲν ἦσαν, ἔπρεπε νὰ μάθουν τὴν τέχνην τοῦ ἁλιεύειν. Διατὶ π. χ. νὰ μὴ ἐκλέξῃ ποιμένας; Ὁ ἴδιος ὠνόμασε τὸν Ἑαυτόν Του καλὸν ποιμένα καὶ οὐδέποτε καλὸν ἁλιέα. Ποιμένες ἦσαν αἱ μεγαλείτεραι φυσιογνωμίαι τῆς Ἰσραηλιτικῆς παραδόσεως. Ὁ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἦσαν κάτοχοι καὶ φύλακες ποιμνίων. Ποιμένες ἦσαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Δαυΐδ. Πρὸς ποιμένας τὸ πρῶτον ἀνηγγέλθη ἡ γέννησις τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ αὐτοὶ πρῶτον ἠξιώθησαν νὰ προσέλθουν καὶ προσκυνήσουν τὸν γεννηθέντα Σωτῆρα καὶ Βασιλέα. Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο τυχαίως. Διατί λοιπὸν νὰ ἐκλεγοῦν καὶ κληθοῦν ἁλιεῖς; Εὑρίσκω μερικοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐξηγοῦν τὸ τοιοῦτον.

1. Διότι ἐνῷ ὁ ποιμὴν ζῇ ἔξω τοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἁλιεὺς τοὐναντίον ἔρχεται εἰς διαρκῆ ἐπαφήν. Τοῦ ποιμένος ἡ ζωὴ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζωὴ μονήρης, ἐνῷ τοῦ ἁλιέως ζωὴ ἀναμίξεως καὶ κινήσεως. Ὁ ποιμὴν δύναται νὰ καθήσῃ ἐπάνω εἰς τὸν βράχον μὲ τὴν ποιμενικήν του ράβδον ἢ τὴν φλογέραν του καὶ μόνος νὰ περάσῃ ἡμέρας καὶ νύκτας. Μόνος θὰ ὁδηγήσῃ τὸ ποίμνιόν του εἰς τὴν μάνδραν καὶ δὲν ὑπάρχει πιθανότης νὰ συγκεντρωθῇ

πλῆθος εἰς τὴν εἴσοδον. Ἀλλὰ παρατηρήσατε πόσον πλῆθος συγκεντρώνεται ὅταν ἡ ἁλιευτικὴ λέμβος πλησιάζει εἰς τὴν ἀκτήν. Παντὸς εἴδους ἄνθρωποι ἔρχονται καὶ μὲ αὐτοὺς οἱ ἁλιεῖς συνάπτουν γνωριμίας. Σκεφθῆτε ποίαν σημασίαν ἔχει τὸ τοιοῦτον διὰ τὰς ἡμέρας μας. Σημαίνει ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν χρειάζεται ὀνειροπόλους ἢ φυγάδας τῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀπομονωθοῦν ἔξω τῆς κοινωνίας. Ζητεῖ ἀνθρώπους οἵτινες εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ παραμένουν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐρχόμενοι εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν μέ τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς.

2. Νομίζω ὅτι ὁ Κύριος ἐξέλεξεν ἁλιεῖς, διότι αὐτοὶ ***γνωρίζουν νὰ συνεργάζωνται***. Τοῦ ποιμένος τὸ ἔργον εἶναι κατ᾽ ἀρχὴν ἔργον ἀτομικόν. Ἀλλ᾽ ὁ ἁλιεὺς οὐδέποτε ἀναχωρεῖ μόνος μὲ τὴν λέμβον του. Ἔχει συνεργούς. Μαζὺ μὲ αὐτοὺς κοπιάζει, σύρει καὶ ἐπιδιορθώνει τὰ δίκτυα. Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπιθυμεῖ οἱ ἰδικοί Του ἁλιεῖς ψυχῶν νὰ μάθουν νὰ συνεργάζωνται. Ὀφείλει ἕκαστος αὐτῶν νὰ μάθῃ ὅτι τὸ ἔργον του δὲν εἶναι ποτὲ ἀνεξάρτητον τοῦ ἔργου τῶν ἄλλων Χριστιανῶν. Ὅσον λαμπρὸν καὶ ἔξοχον καὶ ἂν ἦναι ἕν ἄτομον, τὸ ἀτομικόν, προσωπικὸν ἔργον του εἶναι προωρισμένον νὰ χαθῇ ἐφ᾽ ὅσον παραμένει προσωπικὸν καὶ δὲν συμβαδίζει μὲ τὰς προσπαθείας τῶν λοιπῶν «ἁλιέων». Ὁ καλὸς ἁλιεὺς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γνωρίζει νὰ συνεργάζεται μὲ ὅλους τοὺς ἀληθεῖς Χριστιανούς, διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἀληθείας. Πνεῦμα συνεργασίας εἶναι στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

3. ***Εἶναι ἡ ποικιλία περιβάλλοντος καὶ συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὁ ἁλιεὺς ἐκτελεῖ τὸ ἔργον του***. Συχνὰ θὰ εὑρεθῇ ἐπὶ τὸ ἔργον περὶ τὰ χαράγματα τῆς αὐγῆς, ἢ καθ᾽ ἣν ὥραν ὁ ἥλιος κλίνει κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας ἢ ὅταν ὁ ὁρίζων χρυσίζει μὲ τὰ χρώματα τοῦ δύοντος ἡλίου. Συχνὰ θὰ εὑρεθῇ ἐπάνω εἰς τὴν ἀσάλευτον ἐπιφάνειαν γαληνιαίας θαλάσσης καὶ συχνὰ θὰ ἀναγκασθῇ νὰ παλαίσῃ μὲ τὴν ὀργὴν ἀγρίας τρικυμίας, διὰ νὰ σώσῃ καὶ τὴν ζωήν του ἀκόμη. Αὐτὰ εἶναι πράγματα ποὺ ἀπαιτοῦνται καὶ διὰ τὸν ἁλιέα τῶν ἀνθρώπων. Πολλάκις θὰ κληθῇ νὰ ρίψῃ τὸ δίκτυόν του εἰς μίαν τρυφερὰν καρδίαν, ἐνῷ ὁ ἥλιος τῆς ζωῆς μόλις ἔχει ἀνατείλει καὶ σφοδραὶ τρικυμίαι παθῶν δὲν ταράσσουν τὴν ψυχήν. Πολλάκις θὰ εὑρεθῇ πρὸ μιᾶς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει καυματίσει ὁ ἥλιος τῶν φροντίδων καὶ μεριμνῶν τῆς μέσης ἡλικίας. Πάλιν θὰ σταθῇ πλησίον εἰς τὸ κρεββάτι ἑνὸς γέροντος ἢ μιᾶς σεβαστῆς γραίας. Τὰ μαλλιὰ ἔχουν ἀσπρίσει. Τὰ μάτια ἔχουν σβύσει. Αἱ δυνάμεις ἔχουν ἀτονήσει. Ὁ ἥλιος τῆς ζωῆς δύει. Καὶ ὅμως ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ἁλιευθῇ διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα. Συχνὰ θὰ ἐργασθῇ ὁ ἁλιεὺς τῶν ἀνθρώπων μὲ οὔριον ἄνεμον, μὲ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὅλων, μὲ ἐκδηλώσεις συμπαθείας καὶ ἀγάπης. Μὲ γαλήνην τριγύρω του προχωρεῖ εἰς τὸ εὐλογημένον του ἔργον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ἔλθῃ καιρὸς ὅτε ὁ ὁρίζων θὰ θολωθῇ καὶ ἡ τρικυμία θὰ τὸν καταλάβῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔργου του. Σκάνδαλα θὰ δημιουργηθοῦν, σάλος θὰ ἐγερθῇ. Τρικυμίαι παντοίων διωγμῶν καὶ ἀνεμοστρόβιλοι ἐσωτερικῶν διαπληκτισμῶν. Πάθη συγκρούονται. Ἐγωϊσμοὶ ἀφρίζουν. Συμφέροντα θίγονται. Τὸ πᾶν ἔχει μαυρίσει. Ὁ ἄνεμος τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς ἀφροσύνης συρίζει. Ἀλλ᾽ ὁ ἠσκημένος ἁλιεὺς δὲν χάνει τὴν ψυχραιμίαν του. Ἰδοὺ πῶς ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀπαράμιλλος οὗτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἁλιεύς:

«Εἰς πληγάς. εἰς φυλακάς, εἰς θανάτους πολλάκις· ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἔλαβον πληγὰς τεσσαράκοντα παρὰ μίαν, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθοβολήθην, τρὶς ἐναυάγησα, ἓν ἡμερονύκτιον ἐν τῷ βυθῷ ἔκαμον· εἰς ὁδοιπορίας πολλάκις, εἰς κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ τοῦ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις· ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ, ἐν νηστείαις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι......». (Β′ Κορ. ια′, 24-27).

4) Ἔπειτα εἶναι ***ἡ ὁμοιότης μὲ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου τοῦ ἁλιέως.*** Ἄλλοτε τὸ δίκτυον σύρεται κενὸν καὶ ἄλλοτε πλῆρες. Κάποτε ἡ πετονιὰ ἀνεβοκατεβαίνει μὲ εὐχάριστα ἀποτελέσματα· κάποτε πάλιν ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους οὔτε τσίμπημα δὲν εὐνοεῖ τὸν ἁλιέα. Ὁ ἁλιεὺς τῶν ψυχῶν ἔχει πολλάκις νὰ ἀντικρύσῃ ἀπογοητεύσεις καὶ χαρὰς διαδεχομένας ἀλλήλας. Ἰδού, ἡ μαρτυρία του εὑρίσκει ἀπήχησιν εἰς πολλὰς καρδίας. Σύρει τὸ δίκτυον καὶ ἰδοὺ πλῆθος ψυχῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλοτε πάλιν θὰ ἐργασθῇ ἐπὶ χρόνον πολὺν χωρὶς νὰ ἴδῃ ἀποτελέσματα. Ἔχει ἁπλώσει τὸ δίκτυον ἐν μέσῳ γενικῆς ἀδιαφορίας. Σημειώσατε ἐπίσης τὴν ποικιλίαν τῶν συλλαμβανομένων ἰχθύων! Ποῖος δύναται νὰ διακρίνῃ καὶ ὀνομάσῃ ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων ποῦ ἐκτίθενται εἰς τὴν ἀγοράν; Καὶ εἶναι μόνον μικρὸν μέρος τῶν ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης. Σημειώσατε ἐπίσης τὴν ποικιλίαν τῶν προσώπων ποῦ ἔχει νὰ συλλέξῃ ὁ ἁλιεὺς τῶν ἀνθρώπων: Μικροί, μεγάλοι, μὲ ἰδιαιτέραν ἕκαστος προσωπικότητα, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, μὲ ἰδιαίτερον χρῶμα, ἰδιαιτέρας ἰδέας, ἰδιαιτέραν νοοτροπίαν.

Θὰ ἠδυνάμην νὰ προχωρήσω, ἐξετάζων καὶ ἄλλας ἰδιότητας τοῦ ἁλιέως. Ἡ ἀπαράμιλλος ὑπομονή του, ἡ ὁποῖα τὸν βοηθεῖ νὰ συνεργάζηται καὶ νὰ μὴ ἀπογοητεύηται ὅταν τὰ ἀποτελέσματα ἦναι πενιχρά. Ἡ ἐγκράτειά του, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ. Ἡ εὐστροφία καὶ ταχύτης τῆς ἐνεργείας μὲ τὴν ὁποίαν κινεῖται. Ἡ ***ποικιλία τῶν μεθόδων*** καὶ δολωμάτων ποῦ χρησιμοποιεῖ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι στοιχεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν τέχνην τοῦ ἁλιεύειν ψυχάς.

«Ἔλθετε ὀπίσω Μου καὶ θέλω σᾶς κάμει ἁλιεῖς ἀνθρώπων».

Παρ᾽ ὅλας ἐν τούτοις τὰς ἀρετὰς καὶ χαρίσματα τοῦ ἁλιέως, ὁ ποιμὴν ἔχει κάτι, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἁλιεὺς δὲν τὸν φθάνει. Ἔχει τὴν ἀτομικὴν τρυφερὰν ἀγάπην πρὸς ἓν ἕκαστον ἐκ τῶν προβάτων τοῦ ποιμνίου του, τὴν ἄγρυπνον φύλαξιν καὶ φροντίδα. Αὐτὸς θὰ τὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὰ χλοερὰ λειβάδια. Αὐτὸς θὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ κλέπτας, λύκους καὶ ἀλώπεκας.

Διὰ τοῦτο αἱ σκέψεις μας ἐπὶ τοῦ θέματος θὰ ἦναι ἀτελεῖς, ἐὰν δὲν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ Χριστός, ὅστις ἐκάλεσε καὶ κατήρτισεν ἁλιεῖς ἀνθρώπων, ἐπεθύμησε ταυτοχρόνως νὰ γίνουν ποιμένες καλοί. Νὰ συνδυάσουν ὅλας τὰς ἰδιότητας τοῦ ἁλιέως καὶ ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ ποιμένος. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἄλλοτε ἁλιέα τῆς Γαλιλαίας, τὸν ὁποῖον παρέλαβε καὶ μετέβαλεν εἰς ἁλιέα ἀνθρώπων, εἶπεν ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναλήψεώς Του ἐκ τοῦ κόσμου τούτου:

«Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; Βόσκε τὰ ἀρνία μου. Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; Ποίμαινε τὰ προβατά μου. Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; Βόσκε τὰ πρόβατά μου!»

Μᾶς θέλει ἁλιεῖς καὶ ποιμένας! ***Μ. Κυριακάκης.***

Η ΑΠΛΟΤΗΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Ἕν ἀπὸ τὰ ἁπλούστερα πράγματα εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, καὶ ὅμως τίποτε δὲν κατήντησε τόσον πολύπλοκον ὅσον αὐτή. Ὅταν βλέπῃ τις τὰς διαφόρους Χριστιανικὰς ἀποχρώσεις ὄχι μόνον νὰ διαφέρουν ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνταγωνίζωνται ἀλλήλας, ἐρωτᾷ μὲ ἀπορίαν: «Εἶναι λοιπὸν τόσον δύσκολον πρᾶγμα νὰ ἐννοηθῇ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία;» Ὄχι, ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ ἐννοηθῇ, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι τὴν κατέστησαν δυσνόητον μὲ τὰ δόγματα, τὰ ὁποῖα ἐχάλκευσαν, καὶ μὲ τὰς αὐθαιρέτους ἐξηγήσεις καὶ ἑρμηνείας, τὰς ὁποίας ἔδωκαν. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἔχει τόσον πολὺ διαστραφῆ καὶ παραμορφωθῆ, ὥστε κατέστη ἀγνώριστος· ὅπως κατήντησεν, εἶναι ἓν κατασκεύασμα ἀνθρώπινον καὶ ὄχι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ὑπάρχουν θεολογικὰ ζητήματα δύσκολα, καὶ εἰς αὐτὰ φυσικὰ θὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ γνωμῶν καὶ ἰδεῶν. Εἶναι καὶ αὐτὰ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι, ἡ δὲ περὶ αὐτῶν συζήτησις πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς εἰδικὰς Σχολὰς καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Ὁ Χριστὸς ὅμως οὔτε εἰσήγαγεν οὔτε συνεζήτησε θεολογικὰ ζητήματα. Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως τὴν ἐδίδαξε, καὶ ὅπως ὁ ἴδιος ἔζησεν αὐτήν, ἦτο ἁπλουστάτη καὶ πρακτική. Ὅλην τὴν θρησκείαν του ὁ Ἰησοῦς συνώψισεν εἰς τὰς δύο ἐντολὰς τῆς ἀγάπης: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Ὁ Ἰάκωβος συνοψίζει τὴν θρησκείαν εἰς τὰς ἑξῆς ὀλίγας λέξεις: «Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς εἶναι αὕτη. Νὰ ἐπισκέπτηται τοὺς ὀρφανοὺς καὶ τὰς χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, καὶ νὰ φυλάττῃ ἑαυτὸν ἀμόλυντον ἀπὸ τοῦ κόσμου». Ὁ δὲ Ἐκκλησιαστὴς εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις: «Φοβοῦ τὸν Θεὸν καὶ φύλαττε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου». Πολλὴ ὀλίγη θεολογία ἀπὸ τὴν στριφνὴν καὶ δυσνόητον ὑπάρχει εἰς τὰς ἁπλᾶς αὐτὰς διατυπώσεις.

Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ προφήτου Μιχαία οἱ Ἑβραῖοι εὑρίσκοντο εἰς ἀπορίαν περὶ τοῦ πῶς νὰ λατρεύσουν τὸν Θεόν, πῶς νὰ εὐχαριστήσουν Αὐτόν· καὶ ὁ προφήτης ἀπαντᾷ εἰς αὐτούς: «Αὐτὸς σοὶ ἔδειξεν, ἄνθρωπε, τί τὸ καλόν· καὶ τί ζητεῖ ὁ Κύριος παρὰ σοῦ, εἰμὴ νὰ πράττῃς τὸ δίκαιον καὶ νὰ ἀγαπᾷς ἔλεος καὶ νὰ περιπατῇς ταπεινῶς μετὰ τοῦ Θεοῦ σου;» (Μιχ. Ϛ′ 8). Πολλοὶ θὰ εἴπουν: «Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι μία στοιχειώδης γνῶσις», καὶ ὅμως αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς ἡ θρησκεία.

Ὁ προφήτης Μιχαίας συνοψίζει τὴν θρησκείαν εἰς τρεῖς μεγάλας ἀρχάς. Πρῶτον, εἰς μίαν ***ζωὴν δικαιοσύνης***. Εὐθύτης χαρακτῆρος, ἀκεραιότης, φιλαλήθεια, σεβασμὸςτῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων, αὐτὰ εἶναι τὰ ἀσφαλέστερα τεκμήρια τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τέκνον τοῦ Θεοῦ. Δεύτερον, εἰς μίαν ***ζωὴν ἐλέους καὶ ἀγάπης***. Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ἀνωτέρα τῆς πρώτης. Τὸ πράττειν τὸ δίκαιον εἶναι καλόν, εἶναι θεῖον· τὸ ἀγαπᾶν ὅμως ἔλεος εἶναι πολὺ ἀνώτερον καὶ ὡραιότερον· εἶναι συμπλήρωμα τοῦ πρώτου καὶ πολλάκις διόρθωσις αὐτοῦ. Δὲν ἀρκεῖ

νὰ ἤμεθα ἁπλῶς μόνον εὐθεῖς, δίκαιοι καὶ ἀκέραιοι· εἶναι ἀνάγκη συγχρόνως νὰ ἤμεθα εὐμενεῖς, ἀγαθοί, ἐπιεικεῖς, συγχωρητικοί, ὅπως ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μόνον δίκαιος, ἀλλὰ καὶ ἐλεήμων καὶ ἀγαθός. Τρίτον, εἰς ***ζωὴν ταπεινόφρονος κοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ.*** Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀφορᾷ μᾶλλον εἰς τὰς σχέσεις μας πρὸς τὸν Θεόν· σημαίνει δὲ ὅτι ὁ Θεὸς πρέπει νὰ ἦναι διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας, ὡς ἀρχηγός, ὡς ὁδηγός, ὡς ἔμπνευσις καὶ ὡς δύναμις. Ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία τῶν δύο ἄλλων. Ὅταν ὁ Θεὸς ἦναι ὁ διευθύνων ἡμᾶς, τότε εἶναι εὔκολον νὰ ζήσωμεν τὴν ζωὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης.

Αὐτὴ εἶναι ἡ γνησία θρησκεία· ἁπλῆ, εὐνόητος, πρακτική, οὐσιαστική. Πολλοί, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰς ἁπλᾶς ταύτας ἀληθείας, πνίγονται εἰς τὰ δόγματά των ἢ εἰς τὰς αὐθαιρέτους τῆς Γραφῆς ἑρμηνείας των. Πολλοὶ δὲν καταδέχονται νὰ περιορίζουν τὴν θρησκείαν των εἰς τὰ ἁπλᾶ αὐτὰ καὶ τετριμμένα πράγματα· ζητοῦν μίαν ἀνωτέραν πνευματικὴν θρησκείαν, καὶ ὅμως, οὐχὶ σπανίως, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀποδεικνύονται ὅτι ἀκόμη δὲν ἔμαθον νὰ μὴ ἀδικοῦν τοὺς ἄλλους, νὰ ἦναι εὐμενεῖς καὶ ἀγαθοὶ εἰς τὸν πλησίον των, καὶ νὰ κυβερνῶνται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Βοστώνη. ***Χ. Γ. Τόκας***

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ

ἀποδεικνυομένη ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ἐτῶν 1925—1934

ΥΠΟ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΑΡΣΤΟΝ (Sir Charles Marston, F.S.A.)

[Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀρχαία Ἐθνολογία καὶ Γεωγραφία.

Εἶναι καταπληκτικοὶ οἱ κόποι, οὓς κατέβαλον πολλοὶ σοφοὶ τῆς γῆς διὰ νὰ συναρμολογήσουν ἐκ καθαρᾶς εἰκασίας (ἀφοῦ θετικὰ στοιχεῖα δὲν εἶχον) μίαν θεωρίαν περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἱστορίας τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας καὶ περὶ τῆς προελεύσεως τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν. Ἀπέρριπτον τὴν σαφῆ καὶ ἁπλῆν σχετικὴν ἀφήγησιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς (εἰς τὸ 9ον καὶ 10ον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως), χωρὶς νὰ ἔχουν ἄλλας θετικωτέρας πηγάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ στηρίξουν τὰς εἰκασίας των. Καὶ ἡ μέθη τῆς Ἀνωτέρας Κριτικῆς συνεσκότισε τὰς ἀντιλήψεις των, ἕως οὗ ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς τὰ κατακλυσμιαῖα κοιτάσματα, ἅτινα ἀπέδειξαν ὅτι ὁ Κατακλυσμὸς δὲν ἦτο μῦθος καὶ θρῦλος, ὡς αὐτοὶ διεκήρυττον. Ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον, ὅταν συζητοῦν περὶ τῆς Ἀρυανῆς φυλῆς, ἀποφεύγουν νὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν των τὴν Βιβλικὴν ἀφήγησιν.

Κατὰ τὰ μέχρι σήμερον πορίσματα τῆς ἀρχαιολογίας, εὑρίσκομεν ὅτι κατὰ τὴν χαραυγὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας ὑπῆρξε μία κίνησις πολιτισμοῦ προερχο-

μένη ἐκ τοῦ Καυκάσου διὰ μέσου τῆς Παλαιστίνης πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὁ καθηγητὴς Στάρκεϋ χρονολογεῖ τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμόν, οὕτινος ἀνεκάλυψεν τὰ ἴχνη ἐν Τελ-δουβεῖρ (Λαχείς) τῆς νοτίου Παλαιστίνης, περὶ τὸ ἔτος 4000 π. Χρ. Ἐπίσης ὁ Πήτρυ χρονολογεῖ τὸ πρῶτον μέγα ἀνάκτορον τῆς Παλαιᾶς Γάζης περὶ τὸ ἔτος 3000 π. Χρ. καὶ ὁ καθηγ. Γάρσταγγ θεωρεῖ τὸν ἀρχαιότατον συνοικισμὸν τῆς Ἰεριχοῦς ὡς συμπηχθέντα περὶ τὸ 2500 π.Χρ. Ἴσως αἱ χρονολογίαι αὗται νὰ τροποποιηθοῦν ἐν μέτρῳ τινι ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων μελλουσῶν ἀνασκαφῶν. Μὄλα ταῦτα σήμερον φαίνεται βέβαιον ὅτι ὁ ἀρχαιότατος πολιτισμὸς τῆς Αἰγύπτου ὠφείλετο εἰς λαόν, ὅστις κατῆλθεν ἐκ Παλαιστίνης. Ἡ δὲ χρονολογία τοῦ Μένες, πρώτου Φαραὼ τῆς 1ης Δυναστείας τῆς Αἰγύπτου, τοποθετεῖται ὑπὸ τοῦ Πήτρυ περὶ τὸ ἔτος 4326 π. Χρ.

Πρὶν ἀσχοληθῶμεν μὲ τὰς φυλάς, αἵτινες εὑρίσκοντο ἐγκατεστημέναι ἐν Παλαιστίνῃ ὅταν ἐπεφάνησαν ἐκεῖ οἱ Ἰσραηλῖται (1400 π. Χρ.), ἄς ρίψωμεν ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς γεωγραφίας τῆς χώρας ἐκείνης. Ἡ ἐκστρατεία τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τὸν Ἄλλεμπυ ἦτο ἓν σημαντικὸν κεφάλαιον τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου τοῦ 1914-1918—κεφάλαιον μάλιστα τιμῶν τὴν Βρεττανικὴν στρατιωτικὴν τέχνην. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀγγλικῶν στρατευμάτων εὗρον θαυμάσιον ὁδηγὸν διὰ τὴν τοπογραφίαν τῆς χώρας,...τὴν Παλαιὰν Διαθήκην! Ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ τοπογραφικαὶ λεπτομέρειαι τῆς Βιβλικῆς ἀφηγήσεως ἀπεδείχθησαν ἀκριβέσταται. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀρχαιολογία μᾶς διδάσκει σήμερον ὅτι αἱ ἀντιλήψεις τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας περὶ τῆς φύσεως καὶ ἐκτάσεως τῆς γῆς Χαναὰν καὶ τῶν πόλεών της ἦσαν ὀλιγώτερον ἀκριβεῖς. Εἰς τοῦτο βεβαίως δὲν πταίει ἡ Βίβλος. Διάφοροι περιηγηταί, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὴν Παλαιστίνην. χλευάζουν τὴν Βιβλικὴν περιγραφὴν αὐτῆς ὡς γῆς «ρεούσης γάλα καὶ μέλι». Οἱ τοιοῦτοι ὅμως χλευασταὶ οὐδόλως λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὰς ἀναριθμήτους ἐπιδρομὰς καὶ καταστροφὰς καὶ τὴν κακοδιοίκησιν, ἃς ὑπέστη ἡ Παλαιστίνη διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν, καὶ τὴν βαθμιαίαν μεταβολὴν τοῦ κλίματος. Ἐὰν σήμερον ἦναι χώρα ἐν πολλοῖς πετρώδης καὶ ἄνυδρος, πάσχουσα ἀπὸ συχνὰς καὶ παρατεταμένας ἀνομβρίας, ὑπάρχουν ὅμως ἐνδείξεις ὅτι αἱ γυμναὶ βραχώδεις κλιτύες τῶν ὀρέων της ἄλλοτε ἐκαλύπτοντο ὑπὸ δασῶν, ἀμπελώνων καὶ ἐλαιώνων, μὲ χλωρίδα πλουσίαν καὶ θαλερὰν καὶ μὲ βοσκὰς χλοεράς. Τότε ἡ χώρα ἀναμφιβόλως δὲν ἔπασχεν ἀπὸ ἀνομβρίας, καὶ οὐδεμία ἔλλειψις τροφῆς ὑπῆρχε διὰ τὰ ποίμνια καὶ τὰς μελίσσας, ἀλλ' ἦτο κυριολεκτικῶς «γῆ ρέουσα γάλα καὶ μέλι».

Ὁλόκληρος ὅμως ἡ Παλαιστίνη, ἀπὸ Δὰν πρὸς βορρᾶν μέχρι Βηρσαβεὲ πρὸς νότον, ἔχει μῆκος μόλις 150 μιλίων (240 χιλιομέτρων). Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ ἔκτασίς της ἀλλ' ἡ γεωγραφική της θέσις, ἥτις τὴν κατέστησε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν γειτόνων λαῶν καὶ ἐνίοτε καὶ λίαν μεμακρυσμένων κρατῶν.

Καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Ἰσραηλῖται ὑπὸ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὑπῆρχε πρὸς νότον αὐτῆς ὁ λαμπρὸς πολιτισμὸς τῆς Αἰγύπτου, πρὸς βορρᾶν ἕτερος πολιτισμός, ὁ τῆς Συρίας· πέραν τῆς Συρίας ἦτο τὸ

μέγα βασίλειον τῶν Χετταίων καὶ πρὸς ἀνατολὰς οἱ πολιτισμοὶ τῆς Μεσοποταμίας. Πᾶσαι αἱ ὡς ἄνω χῶραι συνεδέοντο δι᾽ ἐμπορικῶν γραμμῶν συγκοινωνίας, ἡ δὲ Χαναὰν ἦτο ὁ κεντρικὸς συνδετικὸς κρῖκος τῶν συγκοινωνιῶν τούτων. Ἐν τούτοις τὰ ὀρεινὰ αὐτῆς μέρη δὲν προσείλκυον τοὺς ξένους, ὅσον τὰ πεδινά, ἤτοι, τὰ παράλια. Εἴτε διὰ τὰς ἐμπορικὰς συγκοινωνίας εἴτε διὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἡ μεγάλη ἀρτηρία διήρχετο κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, διὰ μέσου ἐδαφῶν ἐπιπέδων καὶ γονιμωτάτων. Ὁ διάδρομος οὗτος ἀπὸ Γάζης μέχρι τοῦ Καρμήλου ὄρους ἀποτελεῖ θαυμασίαν δίοδον διὰ τὴν κίνησιν στρατῶν, ἰδίως στρατῶν ὑποστηριζομένων ὑπὸ ναυτικῶν δυνάμεων.

Ἐὰν ρίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου τῆς Παλαιστίνης, θὰ ἴδωμεν ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν ὡς ἄνω ἐπίπεδον παράλιον ἐκτείνεται ἓν ἐπίμηκες καὶ στενὸν ὀροπέδιον, μόλις 50 χιλιομέτρων πλάτους, ὅπερ χωρίζει τὴν παράλιον ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰορδάνου καὶ τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν. Ἕτερον προέχον χαρακτηριστικὸν τῆς τοπογραφίας τῆς Παλαιστίνης εἶναι ἡ κοιλὰς αὕτη τοῦ Ἰορδάνου, ἥτις ἀποτελεῖ μίαν βαθεῖαν καὶ μακρὰν ρωγμήν, ἀρχίζουσαν ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον, διασχίζουσαν τὴν λίμνην τῆς Τιβεριάδος καὶ φθάνουσαν μέχρι τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. Ὁλόκληρος ἡ ρωγμὴ αὕτη, ἥτις ἔχει μῆκος 300 σχεδὸν χιλιομέτρων, κεῖται εἰς βάθος πολὺ χαμηλότερον τῆς στάθμης τῆς Μεσογείου θαλάσσης· ἡ Λίμνη τῆς Τιβεριάδος κεῖται 215 μέτρα, καὶ ἡ Νεκρὰ Θάλασσα 400 μέτρα ὑπὸ τὴν στάθμην τῆς Μεσογείου.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἡ Νεκρὰ Θάλασσα φράσσονται ἑκατέρωθεν ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων καὶ ὀροπεδίων. Συνεπῶς οὐδέποτε ἀπετέλεσεν μεγάλην ἀρτηρίαν συγκοινωνίας, ὅπως ἡ παράλιος. Ὅλαι αἱ μεγάλαι στρατιαί, αἵτινες διῆλθον τὴν Παλαιστίνην κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πρὸς κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου, μέχρι τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἄλλεμπυ τῷ 1916-7 πρὸς ἀπώθησιν τῶν Τούρκων, ἠκολούθησαν τὴν παραλιακὴν ταύτην ὁδόν. Ὅθεν εἶναι λογικὸν τὸ συμπέρασμα ὅτι καί κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους αἱ εἰσβολαὶ τῶν κατακτητῶν εἴτε ἀπὸ νότου εἴτε ἀπὸ βορρᾶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἠκολούθησαν.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα καὶ τὰς φυλάς, αἵτινες ἀσφαλῶς μετεχειρίσθησαν τὸν διάδρομον τοῦτον πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ μετ᾽ αὐτήν. Πολὺ πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ Φοίνικες εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς ὁλόκληρον τὴν παράλιον χώραν τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας ἀπὸ τοῦ Λιβάνου μέχρι Γάζης, καὶ ἀνεδείχθησαν ὡς τολμηροὶ θαλασσοπόροι καὶ ἔμποροι μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς Μεσογείου, ἱδρύσαντες πλῆθος ἀποικιῶν πλουσίων καὶ ἰσχυρῶν. Μεταξὺ τῶν προστατευομένων τῶν Φοινίκων ἐν Παλαιστίνῃ ἦσαν οἱ Φιλισταῖοι, οἵτινες κατῴκουν εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς παραλίου περὶ τὴν Γάζαν, Ἀσκάλωνα καὶ Ἄζωτον, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων ὠνομάσθη ὁλόκληρος ἡ χώρα Παλαιστίνη.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας ἐξετείνετο τὸ μέγα βασίλειον τῶν Χετταίων (1). Ἂν καὶ αἱ πληροφορίαι μας περὶ Χετταίων ἦναι εἰσέτι πενιχραί,

(1) Οἱ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ἀναφερόμενοι Χετταῖοι ἦσαν τοπικὴ φυλὴ ἐν Παλαιστίνῃ, λείψανον πιθανῶς μιᾶς προϊστορικῆς κατακτήσεως τῆς χώρας ὑπὸ τοῦ βασιλείου τῶν Χετταίων, ὅπερ εἶχεν, ὡς φαίνεται, τὴν ἕδραν του ἐν Μ. Ἀσίᾳ.

ἐν τούτοις ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη ἔφερεν ἤδη εἰς φῶς εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Μ. Ἀσίας, λείψανα μαρτυροῦντα ὅτι οἱ Χετταῖοι ἦσάν ποτε ἔθνος ἰσχυρὸν μὲ ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον βαθμὸν πολιτισμοῦ, εἰς χρόνους παναρχαίους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Ἡ μαρτυρία τῆς ἀρχαιολογίας.

Ὄχι μόνον ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ, Συρίᾳ, Μεσοποταμίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Περσίᾳ ἀκόμη αἱ ἀνασκαφαὶ ἔφεραν εἰς φῶς λείψανα πολιτισμοῦ ἀρχαιοτάτου, ἅτινα πιστοποιοῦν τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσα ἀναγράφει ἡ Π. Διαθήκη. Ἀνεκαλύφθησαν ὁλόκληροι βιβλιοθῆκαι πηλίνων πλακῶν, γεγραμμένων μὲ χαρακτῆρας σφηνοειδεῖς καὶ ἄλλους, φαίνεται δὲ ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη πολλοὶ ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ κεκρυμμένοι ὑπὸ τὸ ἔδαφος τῶν ἀνωτέρω χωρῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα εὑρήματα τῶν ἀνασκαφῶν εἶναι τόσον πολλά, ὥστε οὔτε τὸ ἥμισυ αὐτῶν δὲν ἐμελετήθη ἢ ἐταξινομήθη, διότι οἱ ὑπάρχοντες ἀρχαιολόγοι, οἱ κάτοχοι τῶν γλωσσῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι γεγραμμέναι αἱ πλάκες αὗται, εἶναι ἀκόμη ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν. Ἐὰν οἱ «Ἀνώτεροι Κριτικοί», ἀντὶ νὰ χάνουν τὸν καιρόν των εἰς κενὰς φιλολογικὰς θεωρίας, ἐπεδίδοντο εἰς τὴν μελέτην τοῦ πλουσίου ὑλικοῦ, ὅπερ ἔφερεν εἰς φῶς ἡ σκαπάνη, θὰ εἴχομεν ἀπείρως σαφεστέραν γνῶσιν τῆς ἀρχαιοτάτης ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀλλ᾽ ἀφοῦ προτιμοῦν νὰ καταγίνωνται μὲ τὴν «Ἀνωτέραν Κριτικήν», ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τοὺς ὀλιγαρίθμους ἀρχαιολόγους τὸ πλῆρες φῶς, τὸ ὁποῖον ρίπτει ἡ ἀρχαιολογία ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἐθνῶν, ἅτινα ἤκμασαν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους αἰῶνας.

Ἐνταῦθα θὰ ἀπαριθμήσωμεν ὀλίγα μόνον τῶν κυριωτέρων εὑρημάτων τούτων τῆς ἀρχαιολογίας. Ταῦτα εἶναι αἱ πολυάριθμοι ἐνεπίγραφοι πλάκες, αἱ εὑρεθεῖσαι ἐν Νιπποὺρ καὶ Κὶς τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἐν Ρὰς Σάμρα τῆς Συρίας. Ἐπίσης πρὸ πολλῶν ἐτῶν (1887) ἀριθμὸς παραμοίων πλακῶν εὑρέθη ἐν Τελ-ελ-Ἀμάρνᾳ τῆς Αἰγύπτου, αἵτινες ἦσαν ἐπιστολαὶ μικροηγεμόνων τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης πρὸς δύο Φαραὼ τοῦ 15ου αἰῶνος π. Χ. Τῷ 1906 εἰς τὸ Μπογκὰζ-κιοϊ νοτίως τῆς Σινώπης ἐν Μ. Ἀσίᾳ εὑρέθη βιβλιοθήκη Χετταίων βασιλέων, συνισταμένη ἐκ πολλῶν ἐνεπιγράφων πλακῶν, ὡραιότατα τακτοποιημένων εἰς θυρίδας. Αἱ πλάκες αὗται, ἀνακαλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου Βίγκλερ, μετεφέρθησαν εἰς Βερολῖνον ἀλλὰ μόλις μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου ἤρχισεν ἡ μελέτη των καὶ εὑρέθη ὅτι τινὲς τῶν πλακῶν τούτων ἔφερον γραφὴν εἰς γλῶσσαν ἄγνωστον μέχρι τοῦδε ἀλλὰ συγγενῆ πρὸς τὰς Ἰνδο-ευρωπαϊκὰς γλώσσας. Ἡ μελέτη των δὲν ἐπερατώθη ἀκόμη.

Κατὰ τὸ ἔτος 1905 ὁ Πήτρυ, ἐρευνῶν τὴν χερσόνησον τοῦ Σινᾶ, εὗρεν εἰς τὴν κορυφὴν ὄρους τινὸς τὰ ἐρείπια ἑνὸς ναοῦ Σημιτικοῦ, περὶ οὗ θὰ διαλάβωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. καὶ ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τούτων ἀριθμὸν ἐνεπιγράφων πλακῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις παρέσχε μεγάλας δυσκολίας, ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους ἀνεγνωρίσθησαν ὡς γεγραμμέναι εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν Φοινικικήν.

Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἡ ἀνασκαφὴ ἑνὸς λόφου εἰς τὸ Ρὰς Σάμρα, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Συρίας ἀπέναντι τῆς Κύπρου ἔφερεν εἰς φῶς σπουδαῖα εὑρήματα. Ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἐρείπια ἑνὸς ναοῦ, εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε μία βιβλιοθήκη ἐξ ἐνεπιγράφων πηλίνων πλακῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι ἔφερον γραφὴν μὲ χαρακτῆρας σφηνοειδεῖς, ἄλλαι εἰς γλῶσσαν Βαβυλωνικήν, ἄλλαι εἰς γλῶσσαν Σουμερικήν. Αἱ περισσότεραι ὅμως ἦσαν γεγραμμέναι εἰς γλῶσσαν ἄγνωστον, ἥτις μόνον μετὰ πολλοὺς κόπους ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀρχαία Ἑβραϊκή, καὶ μέχρι σήμερον μόνον μέρος τῶν πλακῶν τούτων κατωρθώθη νὰ ἀναγνωσθῇ· ἡ χρονολογία των θεωρεῖται ὡς ἀνερχομένη εἰς τὸν 15ον αἰῶνα π. Χρ. ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκόμη ἀπολύτως βέβαιον.

Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω εὑρημάτων ἐνεπιγράφων πλακῶν, ἔχομεν τὰ θραύσματα πηλίνων ἀγγείων, ἅτινα εὑρέθησαν εἰς ὅλας τὰς ἀνασκαφὰς καὶ πρὸ παντὸς τοὺς σκαράβους (ἤτοι, μικροὺς δακτυλίους λίθους κεχαραγμένους μὲ ἱερογλυφικὰς αἰγυπτιακὰς παραστάσεις), τὰς ἐπὶ λίθων καὶ ἀγγείων ἐπιγραφὰς καὶ τὰ διάφορα κοσμήματα κλπ., τὰ εὑρεθέντα εἰς τάφους καὶ ἐρείπια οἰκιῶν. Τοιαῦτα εὑρέθησαν εἰς πολυάριθμα μέρη, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν προειρημένων καὶ παρέχουν σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων κατοίκων αὐτῶν. (ἀκολουθεῖ)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Β'. Ἀποστολικὴ παρρησία.

(Κεφ. α'. 8—16).

(συνέχεια)

Ἐδ. 8. ***Πρῶτον μὲν εὐχαριστῷ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.***

Ὁ Ἀπόστολος εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐπαινέσῃ ὅ,τι καλὸν γνωρίζει περὶ τῶν ἀναγνωστῶν του. Πρὶν ἐλέγξῃ ἢ διδάξῃ, ἐκθέτει πρῶτον τὰ καλὰ σημεῖα τῆς ζωῆς ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται. Δὲν παραγνωρίζει τὰς προόδους των, ἀλλὰ χαίρει διότι ἔχει λόγους νὰ εὐχαριστῇ καὶ δοξάζῃ τὸν Θεόν. Οὕτως ἐνῷ ἀποδίδει εἰς τὸν Θεὸν ὅ,τι καλὸν ἔχουν, προδιαθέτει αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ δεχθοῦν τοὺς λόγους του εὐμενῶς. ***Τῷ Θεῷ μου***. Ὄχι ἁπλῶς εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, ἀλλ' εὐχαριστῶ τὸν Θεόν ***μου,*** ὡς νὰ ἦτο ἀποκλειστικῶς ἰδικός του ὁ Θεός. Ἡ προσωπικὴ αὐτὴ ἔκφρασις χρησιμοποιεῖται καὶ ἀλλαχοῦ ὑπὸ τοῦ ἀπ. Παύλου καὶ μαρτυρεῖ πόσον συνδεδεμένον ἐθεώρει τὸν ἑαυτόν του μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς προσφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ Ἰησοῦ νὰ ἦναι Πατὴρ καὶ φίλος. Ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῆς ὁμολογίας «ὁ Θεὸς» καὶ ὁ «Θεός μου». Εἰς τὴν πρώτην ὁ Θεὸς εἶναι ἄγνωστος καὶ ἀπρόσιτος, εἰς τὴν δευτέραν ἔχει εἰσέλθει εἰς τὴν προσωπικὴν πεῖραν. «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»· «ὅστις

μὲ ἠγάπησε καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Ἰωάν. κ'. 28, Γαλάτ. β.' 20).

Τὸ κέντρον τῆς χαρᾶς τοῦ πιστοῦ εἶναι τὸ προνόμιον ὅπερ ἔχει, ὅτι διὰ τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι πλέον ξένος ἀλλ᾽ οἰκεῖος τοῦ Θεοῦ. Ὁ στενὸς οὗτος δεσμὸς μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Θεοῦ ἐπετεύχθη ***διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ***, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ὁ Ἀπόστολος προτάσσει προκειμένου νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Χριστὸς ἥνωσε τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν Θεὸν καὶ ἀνεξαρτήτως Αὐτοῦ οὐδεμία ἐπαφὴ μὲ τὸν Θεὸν εἶναι δυνατή.

Διότι ἡ πίστις σας κηρύττεται. Ἡ φήμη τῆς πίστεώς των ἔστρεφεν εὐθὺς τὴν καρδίαν του πρὸς τὸν Θεόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ πίστις των ἐπήγαζε. Δι᾽ αὐτοῦ τοῦ τρόπου δεικνύει ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις εἶναι δῶρον ἐκ Θεοῦ, διὰ τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν. ***Ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ***, δηλ. μεταξὺ ὅλων τῶν Χριστιανικῶν κύκλων. Πόσον θὰ ἔχαιρον οἱ Χριστιανοὶ τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας νὰ ἀκούουν τὰς προόδους τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν μεγάλην πρωτεύουσαν καὶ πόσον θὰ συνεκινοῦντο καὶ ἐνισχύοντο ὁσάκις ἔφθανον μέχρις αὐτῶν χαρμόσυνοι εἰδήσεις περὶ τῆς πιστότητος τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν. Ἡ πνευματική μας κατάστασις, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι, ἐπιδρᾷ πάντοτε εἰς τοὺς πλησίον καὶ τοὺς μακράν. Ἐὰν ἡ φήμη μᾶς φέρῃ ὡς ὀπισθοδρομοῦντας, προξενοῦμεν λύπην εἰς τοὺς εἰλικρινῶς ἀγαπῶντας τὸν Θεόν. Ἐὰν ἀντιθέτως ἡ πίστις μας διαλαλῆται, τότε εὐχαριστίαι ἀκούονται πρὸς τὸν Θεὸν δι᾽ ἡμᾶς. Εἶναι ἄράγε ἡ πνευματική μας κατάστασις τοιαύτη, ὥστε νὰ δοξάζηται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ; Τί «καταγγέλλεται» περὶ ἡμῶν;

Ἐδ. 9 ***Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου.*** Ἐπικαλεῖται τὸν Θεὸν ὡς μάρτυρα διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσα ἐκθέτει, διότι μόνος ὁ Θεὸς ἐγνώριζε τὰ αἰσθήματα, ἅτινα ἔτρεφε διὰ τοὺς ἐν Ρώμῃ πιστούς. Βασίζει δὲ τὴν τοιαύτην του ἐπίκλησιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ἀδιαφιλονεικήτου γεγονότος ὅτι Αὐτὸν λατρεύει ὡς ὑπηρέτης τοῦ Εὐαγγελίου. ***Τὸν ὁποῖον λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου***, οὐχὶ δι᾽ ἐξωτερικῶν τύπων ἀλλὰ διὰ τοῦ πνεύματος. Πιθανὸν ἐδῶ ὁ Ἀπόστολος νὰ ἔχῃ ὑπ᾽ ὄψει του τὰς Ἰουδαϊκὰς τελετάς, διὰ τῶν ὁποίων προσεφέρετο λατρεία ἐξωτερικὴ χωρὶς τὸ πνεῦμα νὰ ἔχῃ ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεόν. «Ἡμεῖς εἴμεθα ἡ περιτομή, ***οἱ λατρεύοντες τὸν Θεὸν ἐν πνεύματι*** καὶ καυχώμενοι εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν, καὶ μὴ ἔχοντες πεποίθησιν ἐν τῇ σαρκί». (Φιλιππ. γ'. 3).

Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀφιέρωσις τοῦ Ἀποστόλου — ἡ πνευματική του λατρεία—εἶχεν ὡς προϋπόθεσιν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσῆλθεν εἰς τὴν πεῖραν τῆς ἀληθοῦς καὶ εὐπροσδέκτου λατρείας. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου αἴρεται πᾶς φραγμὸς μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ Θεοῦ, μᾶς εἰσάγει εἰς καθαρῶς πνευματικὴν λατρείαν. Οἱ τύποι τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας δὲν ἔχουν καμμίαν θέσιν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Χριστιανοῦ, ἐφ᾽ ὅσον διὰ τοῦ Χριστοῦ ἔρχεται εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Θεόν. Ἀλλὰ προσέτι ἡ ἐσωτερικὴ ἀφιέρωσις εὕρισκε τὴν ἐκδήλωσίν της ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι λατρεία σημαίνει κυρίως

ὑπηρεσία. Ὁ Ἀπόστολος ὑπηρετῶν καὶ ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προσέφερε πραγματικὴν λατρείαν εἰς τὸν Θεόν (Πρβλ. Ρωμ. ιβ'. 1).

Ὅτι ἀδιαλείπτως σᾶς ἐνθυμοῦμαι εἰς τὰς προσευχάς μου. Δὲν ἐγνώριζε προσωπικῶς κανένα ἐκ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ρώμης· εἶχεν ἀκούσει μόνον περὶ αὐτῶν καὶ τῆς πίστεώς των ἀλλ' ἐσκέπτετο καὶ προσηύχετο θερμῶς ὑπὲρ αὐτῶν. «Ἀγαπᾷ ὁ εἷς τὸν ἄλλον πρὶν καλὰ - καλὰ γνωρισθοῦν» ἦτο ἡ μαρτυρία ἑνὸς Ἐθνικοῦ περὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Τὸ ἐλατήριον τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἀποστόλου ἦτο ἀγάπη πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ἐν Ρώμῃ. Ἔφερεν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ συνεχοῦς προσευχῆς. Ὁ Παῦλος πάντοτε προσηύχετο ὑπὲρ ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ κηρύξῃ ἢ ἐκήρυξεν. Ἐγνώριζεν ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐξηρτᾶτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διακονίας του. Πολύτιμον μάθημα διὰ πάντα ἐργαζόμενον εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐδ. 10. ***Δεόμενος (πάντοτε) εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.*** Ἐζήτει συγκεκριμένως ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον του πρὸς τὴν Ρώμην, ἐὰν τοῦτο ἦτο τὸ θέλημά Του. Ἐσχεδίαζε μίαν ἱεραποστολικὴν περιοδείαν μέχρις Ἰσπανίας, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπεσκέπτετο τὴν Ρώμην (κεφ. ιε'. 28, Πράξ. ιθ'. 21), ἀλλ' ὀλίγον ἐγνώριζεν περὶ τοῦ πῶς ὁ Θεὸς θὰ ἐπραγματοποίει τὰ σχέδια αὐτά. Ποῦ νὰ φαντασθῇ ὅτι θὰ ἐφέρετο δέσμιος εἰς Ρώμην, διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐπιθυμία του καὶ νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὴν προσευχήν του!

Ἐδ. 11. ***Ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς.*** Ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον τόσον ἐπεθύμει νὰ ἐπισκεφθῇ προσωπικῶς τοὺς ἐν Ρώμῃ πιστούς, ἦτο νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς εὐλογίας καὶ νὰ συντελέσῃ οὕτως εἰς τὴν πνευματικὴν προαγωγήν των. ***Χάρισμα*** ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ὥς τι ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ' εὐρύτερον, ἡ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ. Ὡς ὑπηρέτης τοῦ Κυρίου ἐπεθύμει νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς περισσότερον ἀπὸ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐγνώριζε, καὶ νὰ φανερώσῃ διὰ τῆς μαρτυρίας του περισσότερον ἀπὸ τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ στερεωθοῦν εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἤδη ἐπίστευσαν.

Ἐδ. 12. ***Τοῦτο δέ ἐστι συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.*** Μὲ πόσην λεπτότητα καὶ πόσην ταπεινοφροσύνην φέρεται ὁ Ἀπόστολος! Δὲν ἔρχεται μόνον ὡς διδάσκαλος ἀλλὰ καὶ ὡς μαθητής. Ἔρχεται νὰ δώσῃ καὶ νὰ λάβῃ. Ἐπιθυμεῖ διὰ τῆς ἐπισκέψεώς του νὰ πλουτίσῃ πνευματικῶς τοὺς ἐν Ρώμῃ, ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι καὶ αὐτοῦ ἡ πεῖρα θὰ αὐξηθῇ. Ὁ ταπεινὸς γνωρίζει νὰ ὠφελῆται ἀπὸ ὅλους καὶ νὰ λαμβάνῃ μαθήματα ἀπὸ τοὺς πλέον ἀσήμους. Δὲν ὑπάρχει Χριστιανός, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς νὰ μὴ ἔχῃ δώσει κάποιον χάρισμα. Ὁ ὑπερήφανος, ἐκεῖνος ὅστις θέλει νὰ παίξῃ διαρκῶς τὸν ρόλον τοῦ «ἐπιθεωρητοῦ» καὶ «διδασκάλου», χάνει τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἐπωφελῆται τῆς πείρας τῶν ἄλλων. Ὁ Ἀπόστολος εἰλικρινῶς ὑπολογίζει νὰ βοηθήσῃ μὲν ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνθαρρυνθῇ, βλέπων τὴν πίστιν τῶν ἐν Ρώμῃ τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Ἐδ. 13. ***Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινα καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.*** Δὲν προσηύχετο ἁπλῶς διὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς Ρώμην, ἀλλ' ἐσχεδίαζεν, ἀγρύπνως ἐπεδίωκε εὐκαιρίαν διὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ. ***Ἠμποδίσθην μέχρι τοῦδε,*** ὑπὸ τίνος; Βεβαίως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ διὰ τίνος τρόπου; Διὰ τῶν περιστάσεων. Πολλάκις τὰ σχέδια τῶν πιστῶν ἀνατρέπονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς ταπείνωσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς μεγαλειτέραν ἐξάρτησιν ἀπ' Αὐτοῦ. Ἀποφασίζει ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐναπόκειται εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἀχθῇ εἰς πέρας ἡ ἀπόφασις. Εὐτυχὴς ὁ διδασκόμενος ἀπὸ τὰ ἐμπόδια τοῦ Θεοῦ! Πάντοτε κἄτι καλλίτερον ἐπιφυλάσσει εἰς ἡμᾶς ἡ ἀγαθὴ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ὅταν θέτῃ κάποιον ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον μας. Ἀλλὰ πῶς ἠμποδίσθη ὁ Ἀπόστολος; Διὰ τῶν εὐκαιριῶν, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀλλαχοῦ, καὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης, ἡ ὁποία ἐπέβαλλε τὴν παρουσίαν του. Ἔβλεπεν ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἐκάλει εἰς ἄλλο μέρος τοῦ ἀγροῦ (κεφ. ιε'. 22).

Διὰ νὰ ἔχω καρπόν τινα καὶ μεταξύ σας καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. Ἐδῶ ὁ Ἀπόστολος κάμνει διαπίστωσιν τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε διακονία του ἔφερε καρπούς, καὶ διαδηλώνει τὴν πεποίθησίν του ὅτι καὶ εἰς τὴν Ρώμην θὰ ἀξιωθῇ νὰ ἀπολαύσῃ ἀνάλογον καρπόν, δηλαδὴ θὰ κερδίσῃ ψυχὰς διὰ τὸν Χριστὸν καὶ θὰ οἰκοδομήσῃ τοὺς ἤδη πιστεύσαντας. Εἰς τὸ ἐδάφιον τοῦτο ἡ ἐν Ρώμῃ ἐκκλησία παρουσιάζεται ὡς ἀποτελουμένη ὑπὸ Ἐθνικῶν καὶ οὐχὶ Ἰουδαίων· καὶ πρὸς τὰ ἔθνη κυρίως ἐθεώρει ὁ Παῦλος ἑαυτὸν ἀπεσταλμένον.

Ἐδ. 14. ***Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί.*** Πρὸς Ἕλληνας καὶ βαρβάρους, δηλ. πρὸς ὅλον τοῦ κόσμου, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, πολιτισμοῦ κ.λ.π. Πρὸς ὅλους ᾐσθάνετο ἑαυτὸν χρεώστην, διότι ὅλοι εἶχον ἐξ ἴσου ἀνάγκην τοῦ Εὐαγγελίου. Μήπως ὁ πολιτισμός των ἢ ἐκπαίδευσις θὰ τοὺς ἔσωζε; ***Εἶμαι χρεώστης.*** Ὁ Χριστὸς εἶχεν ἐμπιστευθῆ εἰς αὐτὸν τὸν θησαυρὸν τοῦ Εὐαγγελίου οὐχὶ διὰ νὰ τὸν κατακρατήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν δώσῃ εἰς τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαούς. Εἶναι λοιπὸν ἀνήσυχος, ἕως οὗ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του τοῦτο. Πόσον πιστότερον θὰ ἐπράττομεν τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους καθῆκόν μας—ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν μετάδοσιν τῆς χαρμοσύνου ἀγγελίας τῆς σωτηρίας—ἐὰν ἀντελαμβανόμεθα ὅτι εἶναι ὀφειλή μας, διὰ τὴν ὁποίαν, ἂν δὲν τὴν ἐκπληρώσωμεν, θὰ χρειασθῇ νὰ ἀπολογηθῶμεν.

Ἐδ. 15. ***Οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ρώμῃ εὐαγγελίσασθαι.*** Ἐπειδὴ ἀναγνωρίζει τὸ χρέος του καὶ συναισθάνεται τὴν εὐθύνην του ἀπέναντι ὅλων, εἶναι πρόθυμος νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον, ***τὸ κατ' ἐμέ,*** ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἴδιον.

Ἐδ. 16. ***Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ Εὐαγγέλιον (*)· δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι.*** «Δὲν

(*) Ἡ λέξις «τοῦ Χριστοῦ», ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς πολλὰς ἐκδόσεις, δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ ἀρχαιότερα χειρόγραφα.

αἰσχύνομαι τὸ Εὐαγγέλιον», λέγει ὁ Ἀπόστολος—καθὼς ἡ σκέψις του στρέφεται πρὸς τὴν Ρώμην. Ἀλλὰ διατί νὰ αἰσχυνθῇ; Ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ περιεφρονοῦντο καὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἀνήκοντες εἰς τὰ κατώτατα κοινωνικὰ στρώματα. Ἐπίσης δὲ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας δι' ἑνός, ὅστις κατεδικάσθη εἰς τὸν ἐξευτελιστικὸν διὰ τοῦ σταυροῦ θάνατον, ἦτο κἄτι διὰ τὸ ὁποῖον θὰ ᾐσχύνετο ὁ διανοούμενος Ἕλλην καὶ ὁ σεβόμενος ἑαυτὸν Ρωμαῖος. Δι' αὐτοὺς ἓν τοιοῦτον κήρυγμα ἦτο μωρία ἀξία περιφρονήσεως. Πῶς νὰ τολμήσῃ καὶ μέσα εἰς τὴν Ρώμην νὰ παρουσιάσῃ καὶ νὰ διακηρύξῃ ὡς Σωτῆρα τοῦ κόσμου τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ συμπατριῶταί του ἀπέρριψαν: Ὁ Ἀπόστολος ἔχει τοὺς λόγους του, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζει τὴν παρρησίαν του αὐτήν. ***Διότι εἶναι δύναμις Θεοῦ***. Τὸ εἶδεν εἰς τὴν προσωπικήν του πεῖραν, ὅταν διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς μετεβλήθη ἡ ζωὴ καὶ ὁ χαρακτήρ του. Τὸ παρηκολούθησεν εἰς τὰς περιοδείας του, ὅταν παρετήρει πῶς ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου κατέκτα ψυχάς, ἠλευθέρωνε δεσμευμένας συνειδήσεις, κατέρριπτε προλήψεις. Ἡ παρρησία του ἐστηρίζετο εἰς τὸν ***Θεόν***, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις προήρχετο. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶχεν ἀνθρωπίνην προέλευσιν ἀλλὰ θείαν. Ἐὰν λοιπὸν περιεφρονεῖτο, ἀπερρίπτετο καὶ κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ ἀποστάτου κόσμου, διὰ τὸν Ἀπόστολον ἦτο ἀδιάφορον. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ στάσις τοῦ κόσμον, ἐκεῖνος θὰ ἐξηκολούθει κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον, διότι τὸ ἐγνώρισεν ὡς δύναμιν Θεοῦ ***πρὸς σωτηρίαν***. Ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου φανερώνεται ἐν ὅλῃ της τῇ δόξῃ εἰς τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἔχει. Φέρει σωτηρίαν, τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἄλλη δύναμις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐπιτύχῃ. Ἀπολύτρωσις καὶ νικηφόρος κατὰ τῆς ἁμαρτίας ζωὴ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου—καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ σωτηρία, ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς μάστιγος τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς. Εἰς τίνα δὲ φανεροῦται ἡ σωτήριος αὐτὴ δύναμις; ***Εἰς πάντα τὸν πιστεύοντα***. Ἡ σωτηρία προσφέρεται διὰ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς πάντας, ἀλλὰ γίνεται κτῆμα μόνον ἐκείνων, οἵτινες τὸ δέχονται μετὰ πίστεως. Ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἑτοίμη νὰ ἐνεργήσῃ εὐθὺς ὡς εὑρεθῇ μία καρδία πιστεύουσα—δηλαδή, ἐμπιστευομένη τὸν Θεόν.

Ἰουδαῖόν τε πρῶτον καὶ Ἕλληνα. Εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀπεστάλη πρῶτον ὁ λόγος, διότι πρὸς αὐτοὺς εἶχον δοθῆ αἱ ὑποσχέσεις τῆς Παλ. Οἰκονομίας (βλέπε κεφ. θ' 4—5). Ὁ Παῦλος πανταχοῦ ἐπεσκέπτετο τὰς συναγωγὰς καὶ ἐκεῖ ἐκήρυττε πρῶτον, μόνον δὲ ὅταν ἡ μαρτυρία του ἀπερρίπτετο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐστρέφετο πρὸς τοὺς Ἐθνικούς. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ἐν Ρώμῃ (Πραξ. κη'. 17—29).

Τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη καὶ κηρύσσεται μέχρι σήμερον μετὰ παρρησίας. Ἓν τῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ἡ παρρησία, μετὰ τῆς ὁποίας ὁμολογεῖ τὸν Κύριόν του ἐνώπιον τοῦ κόσμου. «Θεωροῦντες τὴν παρρησίαν τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάννου, ἐθαύμαζον καὶ ἀνεγνώριζον αὐτοὺς ὅτι ἦσαν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ» (Πράξ. δ'. 13). Διατί νὰ αἰσχυνθοῦν, ἢ τί νὰ φοβηθοῦν;

Παρουσιάζουν εἰς ἕνα χρεωκοπημένον κόσμον Σωτῆρα ἀνεκτίμητον καὶ ἔχουν μαζύ των τὴν αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτον δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Χριστὸς δὲν ἀναγνωρίζει ὡς ἰδικόν του ἐκεῖνον, ὅστις αἰσχύνεται νὰ Τὸν ὁμολογήσῃ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων: «Ὅστις αἰσχυνθῇ δι᾿ ἐμὲ καὶ διὰ τοὺς λόγους μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῇ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θέλει αἰσχυνθῇ δι᾿ αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων» (Μάρκ. η΄. 38).

Μ. Κυριακάκης.

ΠΩΣ ΕΞΗΠΛΩΘΗ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΝ

Β΄

Αἱ νεώτεραι ἱεραποστολαί.

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον ἐκάμομεν βραχυτάτην ἐπισκόπησιν τῆς Χριστιανικῆς ἱεραποστολικῆς προσπαθείας, ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος. Ἤδη ἐρχόμεθα εἰς τὴν συνέχειαν τῆς αὐτῆς προσπαθείας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους (19ον καὶ 20ὸν αἰῶνα).

Αἱ Εὐαγγελικαὶ ἢ Προτεσταντικαὶ ἱεραποστολαὶ τῶν νεωτέρων χρόνων εἰργάσθησαν καὶ ἐργάζονται κατὰ σύστημα ἐν πολλοῖς διάφορον τῶν μεθόδων, αἵτινες ἐφηρμόσθησαν καθ᾿ οἱανδήποτε προγενεστέραν ἐποχήν, πρὸς διάδοσιν εἴτε τοῦ Χριστιανισμοῦ εἴτε ἄλλης θρησκείας. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς μεθόδου τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου μεταξὺ τῶν μὴ Χριστιανικῶν λαῶν προῆλθεν ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἐν μέρει ἀπὸ τὰς τοπικὰς συνθήκας εἰς τὰ διάφορα τμήματα τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἀγροῦ, ἐν μέρει ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιδράσεως τῆς Δύσεως ἐπὶ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Πολυνησίας.

1. Ἔχομεν τὴν εὐρυτάτην **γεωγραφικὴν ἐξάπλωσιν** τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αἱ πρῶται Χριστ. ἱεραποστολαὶ περιωρίζοντο κυρίως μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Κατὰ τοὺς δύο ἑπομένους αἰῶνας ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς πρωτογόνους λαούς, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων εἶχον ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἑλληνορρωμαϊκὸν πολιτισμόν.

Κατὰ τὰ ἑπόμενα χίλια ἔτη, αἱ Χριστ. ἱεραποστολαὶ ἠσχολήθησαν κυρίως μὲ λαοὺς τῆς Βορείου Εὐρώπης, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ θρησκεία ἦσαν ἁπλαῖ, καὶ μὲ τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ τὸν Ἰσλαμισμόν. Εἰς τοὺς ἐπακολουθήσαντας τρεῖς αἰῶνας, δηλ. μέχρι τοῦ ἔτους 1800, ἐνῷ ἱεραποστολαί τινες εἰργάσθησαν πιστῶς ἀλλ᾿ οὐχὶ πολὺ καρποφόρως μετσξὺ λαῶν ὑψηλῆς μορφώσεως ἐν Ἰνδοστάνῃ, Κίνᾳ, Μαλαΐα καὶ Ἰαπωνίᾳ, ἡ κυρία ἱεραποστολικὴ προσπάθεια καὶ αἱ μεγάλαι ἱεραποστολικαὶ ἐπιτυχίαι ἐσημειώθησαν ἐν Μεξικῷ. εἰς τὸ Περοῦ καὶ μεταξὺ τῶν πρωτογόνων λαῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς Φιλιππίνας Νήσους—χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἐντόπιος πολιτισμὸς εἶχε σαρωθῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων κατακτητῶν.

Κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχήν, τὸ ἥμισυ τοὐλάχιστον τῶν Χριστιανικῶν ἱερα-

ποστολῶν εἰργάσθη εἰς τὴν Κίναν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὰς Ἰνδίας, καὶ τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολήν, μεταξὺ λαῶν ἀρχαίου καὶ ἀρτίου πολιτισμοῦ, στενῶς συνδεδεμένου μὲ κρατικὰ θρησκεύματα. Ἕτεραι χιλιάδες ἱεραποστόλων εἰργάσθησαν μεταξὺ τῶν πρωτογόνων φυλῶν τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῶν Νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ. Οὐδέποτε καθ' ὅλην τὴν ἱστορίαν τῶν Χριστ. ἱεραποστολῶν εὑρέθησαν οἱ Εὐαγγελικοὶ ἱεραπόστολοι ἀντιμέτωποι πρὸς τόσον εὑρεῖαν καὶ ποικίλην κλίμακα μορφώσεων καὶ τοπικῶν συνθηκῶν, ὅσον κατὰ τὸν 19ον καὶ τὸν παρόντα αἰῶνα. Φυσικῶς λοιπὸν αὐτὴ ἡ ποικιλία ἐξ ἀνάγκης προεκάλεσε νέας μεθόδους ἱεραποστολικῆς ἐργασίας. Παραδόξως δὲ αἱ μέθοδοι αὗται, ἂν καὶ ἐποίκιλλον ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, παρουσιάζουν γενικάς τινας ὁμοιότητας μεταξύ των. Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἐκτύπωσις καὶ διάδοσις βιβλίων καὶ φυλλαδίων, ἡ ἵδρυσις σχολείων καὶ ἡ ἰατρικὴ περίθαλψις ὑπῆρξαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς νεωτέρας ἱεραποστολικῆς δράσεως.

2. Ἕτερος συντελεστής, προϊὸν πείρας ἐκ προγενεστέρων ἀποτυχιῶν, εἶναι ἡ ἀδελφικὴ συνεργασία τῶν διαφόρων κλάδων τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον, ἥτις τέλος ἐπισημοποιήθη διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Διεθνοῦς Ἱεραποστολικοῦ Συμβουλίου, πρὸς συντονισμὸν τῶν προσπαθειῶν τῶν διαφόρων ἱεραποστολικῶν ἑταιριῶν καὶ πρὸς ἐμφάνισιν ἑνιαίου μετώπου Χριστιανικοῦ, ἀντὶ τῶν μέχρις ἐσχάτων χωριστῶν ἐνεργειῶν, αἵτινες ἔδιδον εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τὴν ἐντύπωσιν μεμερισμένου Χριστιανισμοῦ.

3. Ἄλλο ἰδιάζον χαρκτηριστικὸν τῶν μεθόδων τῶν συγχρόνων Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολῶν εἶναι ὁ πλήρης χωρισμὸς αὐτῶν ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῶν χωρῶν, ἐξ ὧν προῆλθον. Εἰς περασμένους αἰῶνας αἱ Χριστ. ἱεραποστολαὶ ἐγίνοντο τὰ ὄργανα πολιτικῆς καθυποτάξεως τῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἰργάζοντο. Ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον ὑπάρχουν ἀραιά τινα παραδείγματα κυβερνήσεων μεταχειριζομένων τὰς ἱεραποστολὰς τοῦ ἔθνους των ὡς μετημφιεσμένον μέσον πολιτικῆς ἐπικρατήσεως εἰς τὰς χώρας ὅπου ἐργάζονται αἱ ἐν λόγῳ ἱεραποστολαί. Ἀλλὰ καὶ αἱ Εὐαγγελικαὶ ἱεραποστολαὶ καὶ αἱ Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν, ὁπόθεν προῆλθον αἱ ἱεραποστολαὶ αὗται (κυρίως ἡ Ἀγγλία καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς) ὑπῆρξαν πάντοτε ἀντίθετοι πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἱεραποστολῶν. Αἱ Κυβερνήσεις αὗται ἀληθῶς παρέχουν προστασίαν εἰς τοὺς ἱεραποστόλους τῆς ἐθνικότητός των, ἀλλ' ὅπως παρέχουν τοιαύτην εἰς πάντα ἄλλον ὑπήκοόν των. Ἐνίοτε μάλιστα οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Κυβερνήσεων τούτων μετ' ἀπροθυμίας παρέχουν τὴν προστασίαν των εἰς ἱεραποστόλους, ἣν προθύμως παρέχουν εἰς τοὺς ἄλλους ὑπηκόους των. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς διαφόρους συνθήκας μεταξὺ Ἀγγλίας ἢ Ἀμερικῆς καὶ ἄλλων χωρῶν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἄρθρον περὶ ἀνοχῆς ἱεραποστολῶν, Καὶ χρηματικὰ βοηθήματα παρεσχέθησαν ἐνίοτε εἰς ἱεραποστολικὰ σχολεῖα ἐν Ἀφρικῇ ὑπὸ τῶν τοπικῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν Ἀμερικῇ μεταξὺ τῶν Ἐρυθροδέρμων ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' αἱ ἐπιχορηγήσεις αὗται ἐδόθησαν πάντοτε ἀποκλειστικῶς εἰς σχολεῖα καὶ διότι ἦσαν σχολεῖα, παρέχοντα ἐκπαίδευσιν εἰς ἀπαιδεύτους φυλάς, ἤτοι, ὡς ἐκπαιδευτικὰ καὶ ὄχι ὡς θρησκευτικὰ ἱδρύματα. Αἱ Εὐαγγελικαὶ ὅμως

ἱεραποστολαί ἐξ ὅλων τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν οὐδέποτε ἔλαβαν ἢ ἐδέχθησαν κρατικὴν ἐπιχορήγησιν, ἀλλὰ συντηροῦνται μόνον διὰ τῶν συνεισφορῶν τῶν διαφόρων Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν Ἀγγλίας, Σκωτίας, Ἀμερικῆς, Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Βοημίας, κλπ. Ἐνῷ εἰς παρῳχημένους αἰῶνας αἱ Ρ/Καθολικαὶ ἱεραποστολαὶ ἐχρηματοδοτοῦντο ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεών των καὶ συνωδεύοντο πολλάκις καὶ ὑπὸ ἐνόπλου δυνάμεως. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἱεραποστολαὶ ἐκεῖναι ἐχρησίμευον ὡς ὄργανα πρὸς πολιτικὴν κατάκτησιν τῶν λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκήρυττον τὸν Χριστιανισμόν.

4. Ὄχι μόνον ἔπαυσαν αἱ Χριστιανικαὶ ἱεραποστολαὶ νὰ ἦναι ὄργανα πολιτικῆς ἢ οἰκονομικῆς διεισδύσεως εἰς τὰς χώρας ὅπου ἐργάζονται, ἀλλὰ τοὐναντίον, πολλάκις διαμαρτύρονται κατὰ τῶν ἰδίων των ὁμοεθνῶν, οἵτινες ζητοῦν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν ἐμπορικῶς ἢ ἄλλως πως τοὺς λαούς, τοὺς ὁποίους αὐταὶ ζητοῦν νά ἐκχριστιανίσουν. Τοιαῦται διαμαρτυρίαι ἀληθῶς ἠκούσθησαν καὶ εἰς προγενεστέρους αἰῶνας. Ὁ Πάπας παρήγγελλεν εἰς τοὺς Τεύτονας Ἱππότας (ἱεραποστόλους σταυροφόρους τοῦ 13ου αἰῶνος) νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς μήπω ἐκχριστιανισθέντας Πρώσσους μὲ ἐπιείκειαν. Διάφοροι ἱεραπόστολοι Ρ/Καθολικοὶ τοῦ 15ου καὶ 16ου αἰῶνος προσεπάθησαν νὰ χαλιναγωγήσουν τὰς ὠμότητας τῶν Ἱσπανῶν κατακτητῶν ἐν Ἀμερικῇ. Ἀλλ᾿ οἱ ἱεραπόστολοι τοῦ 19ου καὶ 20οῦ αἰῶνος ὑπερημύνθησαν, ὅσον οὐδέποτε ἄλλοι, τῶν δικαίων τῶν λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐργάζονται καὶ ἠγωνίσθησαν νὰ χαλιναγωγήσουν καὶ τὸν ἄπληστον ἔμπορον καὶ τὸν αὐθαίρετον διοικητήν, τῶν ὁμοεθνῶν των.

5. Ἓν τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν νεωτέρων Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολῶν εἶναι ἡ ἐν αὐταῖς σημαντικὴ δρᾶσις τῶν γυναικῶν. Εἰς προγενεστέρους αἰῶνας ἐλάχισται γυναῖκες εἰργάσθησαν ὡς ἱεραπόστολοι. Τὴν σήμερον εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς ἱεραποστολὰς αἱ γυναῖκες πλεονάζουν, διότι πολλοὶ ἱεραπόστολοι συνοδεύονται ἀπὸ τὰς συζύγους των, αἵτινες καὶ αὐταὶ ἐργάζονται εἰς τὴν ἱερὰν διακονίαν μεταξὺ τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν ὑπάρχουν χιλιάδες γυναικῶν ἰατρῶν ἱεραποστόλων, αἵτινες πρὸ πάντων εἰς Βουδδικὰς καὶ Μουσουλμανικὰς χώρας ἐκτελοῦν πολύτιμον ἔργον ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τοὺς γυναικωνίτας, ὅπου οὐδεὶς ἄρρην ἱεραπόστολος θὰ ἠδύνατο νὰ διεισδύσῃ. Ἐπίσης αἱ γυναῖκες ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ, Γερμανίᾳ κλπ. ἀποτελοῦν τὸ μέγιστον στήριγμα τῶν ἱεραποστολῶν, συλλέγουσαι ἐράνους καὶ προπαγανδίζουσαι ὑπὲρ αὐτῶν. Βεβαίως καὶ οἱ Καθολικοὶ ἔχουσι διάφορα μοναχικὰ τάγματα γυναικῶν ἱεραποστόλων, ἀλλ᾿ ὁ ἀριθμός των εἶναι σχετικῶς μικρότερος καὶ ἡ δρᾶσις των περιορίζεται κυρίως εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον.

6. Τὰ σχολεῖα, νοσοκομεῖα, ἔργα ἀντιλήψεως ἐν καιρῷ πείνης, πλημμύρας καὶ ἄλλων θεομηνιῶν, ὡς καὶ ἡ εἰσαγωγὴ νεωτέρων μεθόδων καλλιεργείας τῆς γῆς μεταξὺ τῶν ἀπαιδεύτων λαῶν, ὑπῆρξαν ἰσχυροὶ παράγοντες τῆς νεωτέρας ἱεραποστολικῆς προσπαθείας πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τοῦτο διότι δὲν ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῶν μόνον οἱ προσχωροῦντες εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἀλλὰ καὶ οἱ πείσμονες ἐναντιούμενοι μόνον εἰς αὐτόν. Τὸ ἔμπρακτον τοῦτο παράδειγμα τῆς Χρι-

στιανικῆς ἀνεκτικότητος καὶ ἀγάπης ἀπεδείχθη ἰσχυρὸν νὰ προσελκύσῃ καὶ μεταβάλῃ πολλοὺς ἐναντίους εἰς ὀπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ.

Χαρακτηριστικὴ ἀρχή, σταθερῶς ἐφαρμοζομένη εἰς πάσας τὰς Εὐαγγελικὰς ἱεραποστολάς, εἶναι ἡ μακρὰ περίοδος δοκιμασίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑποβάλλονται οἱ ὁμολογήσαντες τὸν Χριστὸν ἰθαγενεῖς, καὶ ζητήσαντες τὸ Χριστιανικὸν βάπτισμα. Κατὰ τοῦτο διαφέρουν αἱ ἱεραποστολαὶ αὗται τῶν τοῦ Μεσαίωνος καὶ ἀκόμη καὶ μερικῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, αἵτινες ἄνευ τῆς δεούσης διδασκαλίας καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐνδείξεις ἀτομικῆς πείρας τῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐδέχοντο καὶ δέχονται ἀθρόως ἄτομα καὶ ὁλοκλήρους κοινότητας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοῦ βαπτίσματος. Οἱ ζητοῦντες νὰ ἑνωθοῦν μετὰ Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ὑποβάλλονται, ὄχι μόνον ὡς κατηχούμενοι, εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ κατανόησιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλ' ὀφείλουν καὶ νὰ δώσωσι θετικὰ δείγματα μεταβολῆς χαρακτῆρος καὶ ζωῆς καὶ πρὸ παντὸς πείρας καὶ συναισθήσεως τῆς σημασίας τῆς ἀποφάσεώς των τοῦ νὰ βαδίσωσι τὴν νέαν ὁδὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις γνώσεων, ἀτομικῆς πείρας καὶ μεταβολῆς χαρακτῆρος κα, ζωῆς, ἀπεδείχθη τὸ μόνον ἐχέγγυον σταθερᾶς ἐμμονῆς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἐξ εἰδωλολατρείας νεοφωτίστους, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα αἰτοῦντα νὰ γίνῃ δεκτὸς εἰς Εὐαγγελικήν τινα Ἐκκλησίαν ἐν οἱᾳδήποτε χώρᾳ.

K. S. Latourette.

Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι

Αἱ παταγώδεις δίκαι, τὰς ὁποίας ἤγειρε τὸ Ἐθνικοσοσιαλιστικὸν καθεστὼς διὰ λόγους ἠθικῆς τάξεως ἐναντίον Γερμανῶν Καθολικῶν κληρικῶν, ἔπαυσαν ἤδη, ἢ μᾶλλον ἔγιναν ὀλιγώτερον συχναί. Αἱ δίκαι αὗται ἀπέβλεπον κυρίως εἰς τὸ νὰ δυσφημήσουν τὸν Καθολικὸν κλῆρον τῆς Γερμανίας εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν τὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἐξήσκει ἐπὶ τῆς Καθολικῆς Γερμανικῆς νεολαίας, ἡ ὁποία πρέπει ἐφεξῆς νὰ ἀνατρέφεται καὶ νὰ ἀνδρώνεται συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου Ράϊχ καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν Ἐθνικοσοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων. Ὁ Εὐαγγελικὸς ἢ Διαμαρτυρόμενος κλῆρος ἔσχε καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν περίπου τύχην, μὲ τὴν διαφοράν, ἐν τούτοις, ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε κάπως σκοτεινὸς καὶ συγκεκαλυμμένος, αἱ δὲ ἀρχαὶ ἐφρόντισαν ὥστε σπανιώτατα νὰ γίνεται γνωστὸς διὰ δημοσιεύσεων εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Οἱ Εὐαγγελικοὶ πάστορες τῆς Γερμανίας, προερχόμενοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Πρωσσικὴν ἀστικὴν τάξιν, ἥτις εἶναι γνωστὴ διὰ τὸν ἄκρατον ἐθνικισμόν της, εἶναι οἱ περισσότεροι ἔγγαμοι καὶ οἰκογενειάρχαι. Εἶναι δύσκολον, λοιπόν, νὰ τοὺς ἐμφανίσῃ κανεὶς εἰς τὸ κοινὸν ὡς ὑπόπτους εἴτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ πατριωτισμοῦ, εἴτε διὰ σκάνδαλα ἅτινα προσβάλλουν τὰ ἤθη. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἄλλως τε, ὁ ἀγὼν διεξάγεται ἐπὶ καθαρῶς πνευματικοῦ ἐπι-

πέδου, ἀφοῦ ὁ Εὐαγγελικὸς Γερμανικὸς κλῆρος ἀρνεῖται νὰ παραδεχθῇ τὰς Ἐθνικοσοσιαλιστικὰς θεωρίας καὶ ἰδιαιτέρως τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν ἀνάμιξιν τοῦ κράτους εἰς δογματικὰ ζητήματα, καθὼς καὶ τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο ὅπερ ἀφορᾷ τὸ αἷμα καὶ τὴν φυλήν.

Ἡ ἀντίδρασις ἐναντίον τῶν θεωριῶν τοῦ τρίτου Ράϊχ διεξάγεται ὑπὸ τῆς Ὁμολογιακῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας οἱ πάστορες ἐξακολουθοῦν νὰ δηλώνουν εἰς τὰ κηρύγματά των πρὸς τὸν λαὸν ὅτι:

1) Ὁ ζῶν Θεὸς ἐκδηλοῦται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι εἰς τὰς περιγραφὰς Αὐτοῦ ἃς κατασκευάζουν οἱ ἄνθρωποι. 2) Εἰς τὰς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ κηρύττεται μόνον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι διφορούμενα κηρύγματα, τὰ ὁποῖα συνήθως παραποιοῦν τὸν Λόγον αὐτόν. 3) Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὸν κλῆρόν της καὶ ὄχι ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ κυριαρχήσουν διὰ τῆς κρατικῆς βίας. 4) Τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ ἀκούουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλ. τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ ὄχι παραμύθια καὶ μύθους. 5) Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη δὲν ἀποτελεῖ, ὅπως πιστεύεται, «βιβλίον τῶν Ἑβραίων». 6) Ὁ ἀπόστολος Παῦλος δὲν ἦτο «ψεύστης ραββῖνος». 7) Τέλος, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ διαφυλάξῃ τὰς ἀρχάς της, περιφρονοῦσα ἐκείνους, οἵτινες θέλουν νὰ τῆς ἐπιβάλουν τὰς ἰδικάς των.

Ὅλα αὐτά, ὅπως εἶναι πρόδηλον, ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὰς θεωρίας τοῦ Ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ ***Νεοειδωλολατρισμοῦ***, μὲ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ ***αἵματος*** καὶ τῆς ***φυλῆς***, καὶ μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Γερμανισμοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Γερμανικὴ φυλὴ εἶναι ἡ ἐκλεκτοτέρα καὶ ἀντιπροσωπεύει τὸ ἅλας τῆς γῆς. Ὁ ἀγὼν μεταξὺ τῆς Ὁμολογιακῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀντιπροσωπεύει τὸν γνήσιον Προτεσταντισμόν, καὶ τοῦ Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ, συνεχίζεται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Τὸ νέον καθεστὼς ἀπεπειράθη κάποτε νὰ ἱδρύσῃ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐπισκόπου Μύλλερ τὴν λεγομένην κίνησιν τῶν «Γερμανῶν Χριστιανῶν»· ἀλλ' ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς ἀπέτυχε. Κατόπιν τούτου ὁ Χίτλερ διώρισε ὑπουργὸν τὸν Θρησκευμάτων τὸν κ. Κέρλ, τοῦ ὁποίου ἡ ἀποστολὴ ἦτο νὰ ἐξεύρῃ ἕνα συμβιβασμὸν μεταξὺ τοῦ ἀκραιφνοῦς Προτεσταντισμοῦ καὶ τοῦ κράτους.

Τὴν 15ην τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου ὁ Χίτλερ εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς Εὐαγγελικοὺς τὴν διενέργειαν ἐλευθέρων ἐκλογῶν, διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ πιστοὶ νὰ ἐκλέξουν μίαν σύνοδον, ἥτις θὰ καθιέρωνε «νέον ἐκκλησιαστικὸν σύνταγμα». Ἀπὸ τότε, ὅμως, δὲν ἔγεινε πλέον λόγος διὰ τὰς ἐκλογὰς αὐτάς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ πάστορες καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπαυσαν νὰ διακηρύττουν ὅτι, ἐὰν ἐγίνοντο ἐκλογαί, οἱ πιστοὶ ἔπρεπε νὰ ἐκλέξουν τοὺς ὑποψηφίους ἐκείνους, οἵτινες εἶναι γνωστοὶ διὰ τὴν ἀπόφασίν των, ὅπως ὑπερασπισθοῦν τὸ θρησκευτικὸν δόγμα ἐναντίον οἱασδήποτε ἐπεμβάσεως τοῦ κράτους.

Πρέπει, τέλος, νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἀκραιφνὴς Γερμανικὴ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀντεπροσωπεύθη εἰς τὸ θρησκευτικὸν Οἰκουμενικὸν Συνέδριον τῆς Ὀξφόρδης καὶ ὅτι οἱ Ἐθνικοσοσιαλισταὶ ἐδημοσίευσαν ἐντόνους διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνεδρίου, διὰ τῆς ὁποίας ἐξεφράζετο ἡ συμπάθειά του πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Γερμανίας.

(Ἐκ τῆς Παρισινῆς ἐφημερίδος «Ἐξέλσιορ»).

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι εἰς τὴν χώραν μας ἡ καλλιέργεια τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ τῆς εὐσεβείας εἰς τὸ παιδὶ εἶναι πολὺ παρημελημένη. Φροντίζομεν μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἐπιμέλειαν διὰ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδιῶν μας· διὰ τὴν ἀνατροφήν των· διὰ τὴν σωματικήν των ὑγείαν. Μεταχειριζόμεθα ὅλα τὰ μέσα ποῦ διαθέτομεν, διὰ νὰ προετοιμάσωμεν τὴν ἐπιτυχίαν των εἰς τὴν ζωὴν καὶ παραμελοῦμεν τὴν σπουδαιοτέραν φροντίδα μας—διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ψυχῆς των.

Ποῦ ὀφείλεται ἆρά γε ἡ ἀμέλεια αὐτὴ καὶ ἀδιαφορία;

Εἰς μίαν μεγάλην μερίδα ἀνθρώπων ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς διαρκοῦς καὶ ταχείας ἐξελίξεως ποῦ διερχόμεθα, ποῦ τὸ παιδικὸ μυαλὸ γρήγορα διεγείρεται καὶ ἀπορροφᾷ ὅ,τι βλέπει καὶ ὅ,τι αἰσθάνεται, δὲν πρέπει νὰ ἀσκῶμεν ἐπίδρασιν εἰς τὸ παιδὶ μὲ θρησκευτικὰ συναισθήμανα καὶ ἰδέας περὶ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ τὸ ἀφίνωμεν ἐλεύθερον εἰς τὰς κλίσεις του ὡς πρὸς τὰ ζητήματα αὐτά, διὰ νὰ μορφώσῃ μόνον του, ὅταν μεγαλώσῃ, ἰδέας καὶ ἀντιλήψεις.

Πρώτη αἰτία τῆς παραμελήσεως: ἡ ἀπιστία. Χωρὶς ἀμφιβολίαν οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἄποψιν αὐτὴν εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν σχηματίσει οὔτε διὰ τὸν ἑαυτόν των πεποίθησιν περὶ τῶν ζητημάτων τῆς θρησκείας καὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ἢ μᾶλλον διὰ νὰ ἤμεθα πλέον κυριολεκτικοί, εἶναι οἱ ἀπορρίπτοντες τελείως τὰς ἀληθείας ταύτας.

Δὲν πρόκειται διὰ τῆς μελέτης μας αὐτῆς νὰ κάμωμεν «κήρυγμα» κατὰ τῆς ἀπιστίας, διότι θὰ ἐξεφεύγαμεν τοῦ θέματός μας. Ἁπλῶς μόνον θ᾽ ἀναφέρωμεν ὀλίγα σχετικά.

Πάντοτε ὑπῆρξαν ἄπιστοι· ἀλλὰ πάντοτε ὅσοι ἐκ τῶν ἀπίστων ἐμελέτησαν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν μὲ εἰλικρινὲς καὶ ἀπροκατάληπτον πνεῦμα, ἀνεκάλυψαν τὰς μεγάλας ἀληθείας της καὶ ἔγιναν διαπρύσιοι κήρυκες τοῦ Χριστοῦ. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον εἴχομεν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον πολλὰς ἐπιστροφὰς ἀπίστων εἰς τὸν Χριστόν, διότι οἱ ἄνθρωποι ἀντελήφθησαν ἐκ πείρας, ὅτι ἡ διανοητικὴ μόρφωσις δὲν ἐμπορεῖ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἀντελήφθησαν ὅτι ὅταν λείψῃ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, τότε φθείρονται καὶ καταστρέφονται τὰ ἄτομα καὶ ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ κοινωνία.

Τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν περὶ Χριστοῦ διεσάλπισαν καθ᾽ ὅλην τὴν Γερμανίαν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, 83 ἐπιστημονικαὶ κορυφαὶ τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου, διὰ διαγγέλματος αὐτῶν, ἀπευθυνθέντος πρὸς τὸν Γερμανικὸν λαὸν εἰς τὸ περιώνυμον περιοδικόν των Psychiatrisch-Neurologische Wochenschrift τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1927, ὅτε κατεβάλλοντο προσπάθειαι διὰ τὴν κατάργησιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τὰ Γεργανικὰ σχολεῖα.

Ἰδοὺ τὸ ἀκριβὲς κείμενον τοῦ ἀνακοινωθέντος αὐτοῦ:

«Κατὰ τὸν σημερινὸν ἀξιοθρήνητον ἀγῶνα τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ὡς

πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ Γερμανικοῦ σχολείου καὶ τῆς Γερμανικῆς νεολαίας, σείεται, ἐν ἀφροσύνῃ ἀνευθύνῳ, καὶ τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡμεῖς οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι νευρολόγοι καὶ φρενολόγοι ἰατροί, οἵτινες κατὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ θεραπείαν νοσηρῶν πνευματικῶν καταστάσεων ἀντιμετωπίζομεν καθ᾽ ἑκάστην τὰς βαθυτάτας ἀβύσσους τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς, **ἀποτρέπομεν κατεπειγόντως καὶ σοβαρῶς** ἀπὸ οἱανδήποτε χαλάρωσιν τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστόν, ἔστω καὶ ἐπ᾽ ἐλάχιστον, ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεολαίας μας ἢ ἀπὸ οἱανδήποτε ἀδιαφορίαν ἀπέναντι τῆς πίστεως ταύτης, ἥτις εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἄγκυρα τῆς ἐποχῆς μας ἐν τῇ συγχρόνῳ καταιγίδι. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι πάντοτε—καὶ θὰ μένῃ— ἡ μόνη Φιλοσοφία, ἡ μόνη Ψυχολογία, ἡ μόνη Ἠθική, ὁ μόνος Κοινωνισμός. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι νευρολόγοι καὶ φρενολόγοι εἴμεθα σύμφωνοι πρὸς τὰ μεγαλείτερα καὶ εὐγενέστερα πνεύματα, διὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται τὸ Γερμανικὸν Ἔθνος καὶ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐδίδαξαν νὰ ἀναγνωρίζωμεν ἐν τῷ νοήματι καὶ τῷ σκοπῷ τοῦ γνησίου Χριστιανισμοῦ ἄπειρον Σοφίαν, Ἀλήθειαν, Ἐλευθερίαν καὶ Δύναμιν».

Ὑπογράφονται οἱ κ. κ.

Dr. Ackerman, Μέλος Ἰατροσυνεδρίου.

Dr Beelitz, Ἰατρικὸς Σύμβουλος.

Dr Hans Berger, Καθηγητής.

καὶ 80 ἀκόμη Ἰατρικοὶ Σύμβουλοι, Διευθυνταὶ Κλινικῶν καὶ Θεραπευτηρίων κ.λ.

Εἶναι λοιπὸν φυσικόν, μόνον οἱ ἀπορρίπτοντες τελείως τὰς στοιχειώδεις αὐτὰς ἀρχὰς καὶ ἀληθείας καὶ μὴ παραδεχόμενοι τὴν σωτήριον ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας ἐπὶ τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς οἰκογενείας, νὰ μὴ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην νὰ τὰς μεταδώσουν εἰς τὰ τέκνα των.

Ἕνας συνετὸς γονεύς, ὁ ὁποῖος φροντίζει ἐπιμελέστατα νὰ παραδώσῃ εἰς τὰ τέκνα του, μόλις ἀκόμη γεννηθοῦν, τὰ διάφορα ἀποθησαυρίσματα τῆς πείρας του ἐπὶ ὅλων τῶν ἄλλων ζητημάτων τῆς ζωῆς, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ φροντίζῃ νὰ παραδώσῃ τὸν πολυτιμότερον ἐξ ὅλων τῶν θησαυρῶν—διότι θὰ ἀφεώρα οὗτος τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν αὐτῆς τῆς ψυχῆς των—ἀλλὰ νὰ τὰ ἀφίνῃ ἄνευ πεπειραμένου ὁδηγοῦ νὰ παραπαίουν ἕρμαια τῶν διαφόρων οὐτοπιῶν καὶ ἀντιχριστιανικῶν συστημάτων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι γεμᾶτος ὁ κόσμος.

Εἶναι ἀδύνατον ὁ συνετὸς αὐτὸς γονεὺς νὰ μὴ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην νὰ δώσῃ **αὐτὸς** τὴν κατευθυντήριον αὐτὴν γραμμὴν εἰς τὰς πλέον προσφιλεῖς δι᾽ αὐτὸν ὑπάρξεις διότι θὰ λάβῃ ὑπ᾽ ὄψιν, ὅτι ἐὰν δὲν τὴν δώσῃ αὐτός, πάντως **κάποιος** θὰ ἀναλάβῃ νὰ τὴν δώσῃ. Ἔχομεν ἆρά γε μεγαλειτέραν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν κρίσιν τῶν «ἄλλων», διὰ νὰ δώσωμεν αὐτοὺς ὡς ὁδηγοὺς εἰς τὰ ἀγαπητά μας ὄντα; Δὲν κινδυνεύομεν ἆρά γε ὁ ὁδηγὸς αὐτὸς νὰ εὑρεθῇ μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ κάμῃ τὸν ἔξυπνον καὶ νὰ δείξῃ τὴν σοφίαν του, θὰ διδάξῃ τὸ παιδί μας πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἔπρεπεν οὔτε κἂν νὰ τὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ ποτίσῃ μὲ δηλητήριον τὴν ἀθώαν καὶ τρυφερὰν καρδίαν τοῦ παιδιοῦ μας;

Δὲν πρόκειται ἄλλως τε νὰ ἐπιβάλωμεν εἰς τὰ παιδιά μας τὰς ἰδέας μας καὶ πεποιθήσεις, διότι ἡ πρὸς τὸν Χριστὸν πίστις δὲν μεταδίδεται οὔτε διὰ κληρονομικότητος, οὔτε δι᾿ ἐπιβολῆς. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία ἐλευθερίας, ἀτομικοῦ πειραματισμοῦ. Ἁπλῶς καλούμεθα νὰ θέσωμεν τὸν θεμέλιον λίθον εἰς τὸ κενὸν τοῦ παιδιοῦ μας καὶ ὅταν μεγαλώσῃ διὰ τῆς προσωπικῆς του πλέον ἐρεύνης θὰ πεισθῇ ἢ ὄχι περὶ τῆς ἀληθείας τῶν διδαχθέντων ὑπὸ τῶν γονέων του καὶ εἶναι ἐλεύθερον νὰ ταχθῇ ὑπὲρ ἢ κατὰ αὐτῶν.

Ἕνα παιδί, τέλος, τὸ ὁποῖον δὲν διδάσκεται τίποτε περὶ Θεοῦ ἀπὸ τὴν μικράν του ἡλικίαν καὶ δὲν ἔχει ἀκούσει στὰ γόνατα τῆς μητέρας του ἀπὸ τὰς ἱστορίας τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν θαυμαστὴν παιδικὴν ἡλικίαν Του καὶ διὰ τὴν εὐγενικὴν ζωὴν τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ, χάνει κἄτι τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θὰ ἐμπορέσῃ νὰ ἐπανακτήσῃ ὑπὸ τὴν ἴδιαν μορφήν.

Δευτέρα αἰτία τῆς παραμελήσεως, τὸ παρεξηγημένον συμφέρον. Ἄλλοι φρονοῦν, ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας τῆς ζωῆς ποῦ ζῶμεν, ὅπου εἰς τὴν κοινωνίαν μας ἐπιπλέει ὁ πονηρός, ὁ ἄδικος, ὁ συμφεροντολόγος καὶ ὅπου ὁ εὐθύς, ὁ δίκαιος, ὁ εὐσεβής, ὁ πραγματικὸς Χριστιανὸς θεωρεῖται σήμερον ἀπὸ τὸν κόσμον τὸ ὀλιγώτερον.... κουτός, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνιστῶμεν εἰς τὰ παιδιά μας μίαν ζωὴν σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ τὰ γαλουχῶμεν μὲ τὸ ἁγνὸν γάλα τῆς ἀγάπης, τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ, τῆς πίστεως καὶ τῆς θυσίας.

Ἐπὶ τῆς γνώμης αὐτῆς ἀκριβῶς ἀνέγνωσα μερικοὺς τύπους, περιγραφέντας πολὺ ζωηρὰ ἀπὸ τὴν διακεκριμένην παιδαγωγὸν καὶ πρόεδρον τοῦ «Συλλόγου Γονέων» κ. Ζωὴν Φράγκου, εἰς τὸ ἄρθρον αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Νεολαία» καὶ δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 1936. Ἐξ αὐτῶν θὰ παραθέσω μερικὰ ἀποσπάσματα. Πρόκειται περὶ μιᾶς συνομιλίας μεταξὺ τῆς κ. Φράγκου καὶ μιᾶς νέας «ἀπὸ καλὸ σπίτι, καλοθρεμμένης καὶ εὐγενικῆς, ἡ ὁποία μόλις εἶχε τελειώσει τὰς σπουδάς της εἰς τὸ Πανεπιστήμιον». Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λοιπὸν δεσποινὶς τῇ ἀπέτεινε — πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῆς κ. Φράγκου—τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν:

—«Ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ συνειθίζῃ τοὺς ἐφήβους νὰ μὴ λέγουν ψέμματα; Νὰ ἦναι τίμιοι, ἀγαθοί, ὅταν ξεύρῃ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ κακοὺς ἀνθρώπους, ποῦ θὰ συντρίψουν τὸν καλὸν καὶ θὰ τὸν κάμουν δυστυχισμένον;

«Γιατὶ νὰ μὴ δείξωμεν στοὺς ἐφήβους τὴν πραγματικότητα; Γιατὶ νὰ μὴ τοὺς προειδοποιήσωμεν:

«Ἡ εἰλικρίνεια σήμερα φέρει κακὸ εἰς ὅποιον τὴν ἔχει.

«Ὁ δυνατὸς χαρακτὴρ εἶναι ἐμπόδιον καὶ στὴ μικρότερη ἐπαγγελματικὴ σταδιοδρομία. Θέλουν ἀνθρώπους ἐλαστικούς, διὰ νὰ τοὺς μεταχειρίζωνται ὅπως θέλουν».

«Τὰ λόγια ποῦ εἶπε, τὰ γεμᾶτα κυνισμό, εὑρίσκοντο σὲ τόσο μεγάλη ἀντίθεσι μὲ τοὺς σεμνούς της τρόπους καὶ τὴν ἤρεμη ἔκφρασι τοῦ προσώπου της.

—Γιατὶ τὰ λέτε αὐτά; ἐρώτησα σὰν συνῆλθα.

«—Μὲ παρεκάλεσαν ν' ἀναλάβω τὴν διεύθυνσιν μιᾶς ὁμάδος κοριτσιῶν. Τὰ ἰδεώδη τοῦ σωματείου αὐτοῦ εἶναι Χριστιανικὰ κι' ἀνώτερα ἀνθρωπιστικά. Αὐτὰ θέλουν νὰ ἐμπνεύσουν στὰς νέας αὐτάς.

«'Επιθυμῶ πολὺ νὰ βοηθήσω, ἀλλὰ μὲ σταματᾷ αὐτὸς ὁ δισταγμός. Ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἐμπνεύσω στὰ ἔφηβα αὐτὰ κορίτσια τέτοια ἰδανικά;

»—Μὰ εἶναι ἆρά γε ὁ κόσμος γεμᾶτος ἀπὸ κακίας καὶ κακοὺς ἀνθρώπους; Δὲν νομίζετε πῶς ὑπάρχουν σήμερα καλοὶ καὶ κακοί, ὅπως σ' ὅλες τὶς ἐποχές;

—«Ὄχι. Τώρα πλεονάζουν οἱ κακοί. Ἂν ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ εἰλικρινεῖς καὶ τίμιοι ἄνθρωποι, αὐτοὶ πετιοῦνται στὸ περιθώριον τῆς ζωῆς, ἀπογοητευμένοι καὶ δυστυχεῖς.

«'Απὸ τὸ γυμνάσιον τὸ εἴχαμε νοιώσει. Ὅταν κανένας καθηγητὴς ἀνέπτυσσε καμμιὰ ἀρετή, στὸ διάλειμμα ἐλέγαμε γελῶντας: «ἐννοεῖτε, κορίτσια, αὐτὰ δὲν γίνονται σήμερα στὴ ζωὴ» κι' ἀρχίζαμε νὰ φλυαροῦμε γιὰ πράγμαια ἄσχετα μὲ τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ τοῦ κυρίου καθηγητοῦ. Ἄλλωστε αὐτὸς πρῶτος τὰ διέψευδε μὲ τὴ ζωή του».

» Μὴ νομίσετε—ἐξακολουθεῖ ἡ κ. Φράγκου ἀφοῦ παραθέτει καὶ ἄλλα παραδείγματα — ὅτι εἶναι τὰ παιδιὰ τῶν ἀστῶν μόνον, ποῦ δὲν πιστεύουν πειὰ στὴν ὕπαρξι τῆς ἀρετῆς καὶ στὴ χρησιμότητά της γιὰ τὴ ζωή.

» Τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ ποτισμένα μὲ τὶς ἴδιες ἰδέες μεγαλώνουν.

» Μοῦ δόθηκε κάποτε ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσω μιὰ συζήτησι ἐλεύθερη τῶν ἐφήβων μαθητῶν τῆς τελευταίας τάξεως μιᾶς πρακτικῆς σχολῆς.

» Ἦσαν ὅλα παιδιὰ ἐργατῶν καὶ μάθαιναν τέχνη. Οἱ εὐφυέστεροι ἀπὸ αὐτοὺς ὑποστήριζαν ὅτι σήμερα στὸ τόπο μας ὅλοι κλέβουν. Κάθε πλούσιος εἶναι κλέπτης αὐτὸς ἢ ὁ πατέρας του. «Μὲ τὴν τίμια ἐργασία», ἐπανελάμβαναν, «οὔτε νὰ ζήσῃς δὲν μπορεῖς, ὄχι καὶ νὰ πλουτίσῃς».

» Δυστυχῶς αὐτὲς εἶναι αἱ πεποιθήσεις τῶν περισσοτέρων νέων σήμερα — καταλήγει ἡ κ. Φράγκου. Εἶναι τὰ συμπεράσματά των ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις των τῆς ζωῆς τῶν ἐνηλίκων τοῦ τόπου μας. Τὶς πεποιθήσεις τους δὲ αὐτὲς εἶναι ἕτοιμη ἡ νεολαία νὰ τὶς διδάξῃ καὶ στὰ μικρότερα παιδιά, εὐθὺς μόλις δοθῇ εὐκαιρία».

Μάλιστα! Μία μεγάλη μερὶς τῆς κοινωνίας μας σήμερον δίδει τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς νέους μας νὰ σκέπτωνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς κατηγορίας αὐτῆς θεωροῦν ὡς μέγιστον προορισμὸν καὶ εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου τὸ νὰ κατορθώσῃ νὰ συγκεντρώσῃ μίαν μεγάλην περιουσεαν ἢ νὰ καθέξῃ μίαν λαμπρὰν θέσιν ἢ νὰ καλοπανδρευθῇ. Καὶ λέγοντες «Καλὴ παντρειὰ» ἐννοοῦν τὴν ἀπόκτησιν συζύγου ἱκανοῦ νὰ τοὺς χορηγῇ κάθε μέσον πολυτελοῦς ζωῆς καὶ ἐπιδείξεως καὶ κοσμικῆς διασκεδάσεως.

Τὸ πῶς θὰ ἀποκτήσουν τὴν περιουσίαν αὐτὴν καὶ ποῖα μέσα θὰ μεταχειρισθοῦν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐπίζηλον αὐτὴν θέσιν, εἶναι τὸ ὀλιγώτερον ποῦ τοὺς ἐνδιαφέρει. Αὐτὸ τοὐλάχιστον μᾶς διαπιστώνουν αἱ ἐφημερίδες μὲ τὰς καθημερινὰς περιγραφὰς τῶν κλοπῶν καὶ καταχρήσεων.

Εἶναι ἆρά γε τόσον ζηλευτὴ ἡ θέσις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀναγ-

κάζη καὶ τὰς «εὐγενεῖς» ἀκόμη ὑπάρξεις ν' ἀρνηθοῦν τὰς ἀρχάς των καὶ νὰ τὰς κάμη νὰ «σκέπτωνται ἐὰν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τοὺς νέους τὰ Χριστιανικὰ ἰδανικά ;»

Ἄς ἐρωτήσωμεν τοὺς εὐτυχεῖς θεωρουμένους αὐτοὺς ἀνθρώπους: Εἶναι εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν θέσιν των; Χαρακτηρίζει τὴν ζωήν των ἡ γαλήνη ἐκείνη καὶ ἠρεμία τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία πηγάζει μόνον ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς τιμίας ἐργασίας καὶ ἀπὸ τὴν τελείαν ἀφιέρωσιν καὶ ἐξάρτησιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν: Ἴσως νὰ μὴ τολμήσουν νὰ ἀπαντήσουν τὴν ἀλήθειαν. Διότι μόνον μία τελείως πεπωρωμένη συνείδησις θὰ ἠμποροῦσε νὰ χαρακτηρίση ὡς εὐτυχισμένην ζωήν, μίαν ζωὴν ἥτις θὰ τῆς παρεῖχε ὑλικὰς ἀπολαύσεις ὀφειλομένας εἰς πλούτη, τὰ ὁποῖα ἀνηθίκως συνέλεξεν «αὐτὸς ἢ ὁ πατέρας του».

Μία ψυχολογημένη παρακολούθησις τοιούτων προσώπων θὰ μᾶς ἔπειθε διὰ τὸν ταραγμένον των ὕπνον, τὰς διαρκεῖς ἀνησυχίας των καὶ τὰς μαρτυρικὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως.

Ἄς ἐρωτήσωμεν ἐξ ἄλλου ἓν πρόσωπον τῆς κατηγορίας αὐτῆς νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκονομικῆς του εὐεξίας ἢ τῆς ἀνόδου του εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα· νομίζετε ὅτι θὰ ὁμολογήση τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μενεχειρίσθη; Τοὐναντίον! θὰ προσπαθήση μὲ κάθε τρόπον νὰ μᾶς πείση, ὅτι μόνον μὲ τὸν ἱδρῶτα τοῦ προσώπου του καὶ τὴν τιμιότητα κατώρθωσε νὰ φθάση εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ἔφθασε! Τοῦτο δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἀπόδειξις, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς θεωρίας αὐτῆς κατακρίνουν τὰς ἀρχάς των, ἔστω καὶ ἂν ποδοπατοῦν τὴν ἠθικὴν μὲ τὸν χειρότερον τρόπον;

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ ζωὴ μᾶς ἐπιφυλάσσει πολλὰς ἐκπλήξεις. Ὁ ἀνεμοστρόβιλος τῆς ζωῆς ἐπιφέρει τόσας μεταβολάς, ὥστε νὰ καταντᾷ συνηθέστατον γεγονὸς νὰ βλέπωμεν πτωχοὺς τοὺς ἑκατομμυριούχους τῆς χθές. Καὶ τότε; Ἡ ἀπογοήτευσις καὶ ἡ ἀπελπισία ὁδηγοῦν ἢ εἰς τὸ φρενοκομεῖον ἢ εἰς τὴν αὐτοκτονίαν, ἐὰν δὲν προλάβη ἡ ἀστυνομία καὶ ἡ φυλακή. Ὁποῖον ἄδοξον τέλος τῆς εὐτυχισμένης αὐτῆς ζωῆς!

Ἀλλὰ προβάλλονν ὡς ἐπιχείρημα, ὅτι «ὁ δυνατὸς χαρακτὴρ εἶναι ἐμπόδιο καὶ στὴ μικρότερη ἐπαγγελματικὴ σταδιοδρομία», «ὅτι οἱ τίμιοι ἄνθρωποι πετιοῦνται στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς», ὅτι «Μὲ τὴν τίμια ἐργασία οὔτε νὰ ζήσης δὲν μπορεῖς ὄχι καὶ νὰ πλουτίσης». Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀξιώματα τῶν νέων ποῦ ἀναφέραμεν.

Βεβαίως ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως ἀληθεύει τὸ πρᾶγμα· διότι εἶναι ἀδύνατον ὁ τίμιος, ὁ εὐθύς, ὁ δίκαιος χαρακτὴρ νὰ κατορθώση νὰ συνεργασθῇ μὲ ἀνθρώπους τῆς κατηγορίας ποῦ ἀναφέραμεν.

Ποῖος ὅμως ἐμπορεῖ ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ὁ πραγματικὸς Χριστιανὸς μὲ τὴν τιμίαν καὶ ἠθικὴν ζωήν του, δὲν ἐμπνέει τὸν σεβασμόν, τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμὸν ὅλων ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτῶν ἀκόμη, οἵτινες δὲν συμμερίζονται τὰς ἀρχάς των;

Ὁ κόσμος διψᾷ δι' ἕνα τίμιον καὶ ἠθικὸν συνεργάτην καὶ ὅσον ἂν ἀδιαφορῇ διὰ τὸν ἑαυτόν του, προσπαθῶν νὰ ἐπιπλεύση διὰ τῶν ἰδικῶν του μέσων, προκειμένου νὰ προσλάβη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του νέον πρόσωπον, θὰ φροντίση νὰ

λάβη κάθε σύστασιν, ἡ ὁποῖα θὰ τοῦ ἐξασφάλιζε ἕναν νέον τίμιον, ἐργατικόν, ἄξιον πάσης ἐμπιστοσύνης.

Καὶ μήπως οἱ ἠθικοὶ ἄνθρωποι δὲν ἐπιτυγχάνουν; Μὴ δὲν ἔχομεν ἄπειρα παραδείγματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἵτινες ἐπλούτησαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τιμιότητός των, ἔστω καὶ ἐὰν τὸ ποσοστὸν αὐτῶν ἦναι μικρότερον; ***Ἂς μὴ προσπαθῶμεν ν' ἀπατῶμεν τὸν ἑαυτόν μας ἐπιρρίπτοντες ὅλον τὸ βάρος τῶν ἀποτυχιῶν μας εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ τιμιότητα.***

Χωρὶς ἀμφιβολίαν ὁ τίμιος, ὁ εἰλικρινής, ὁ πραγματικὸς Χριστιανὸς θὰ ἔχῃ νὰ παλαίσῃ ἐναντίον μεγάλων τῆς ζωῆς δυσκολιῶν. Πρέπει ὅμως αἱ παρουσιαζόμεναι δυσκολίαι νὰ μᾶς συντρίβουν; νὰ μᾶς ἀπογοητεύουν; Πρέπει τὰ πρόσκαιρα ἐμπόδια νὰ μᾶς συμμορφώνουν μὲ τὴν κακίαν τοῦ κόσμου; νὰ κάμπτουν τὸν χαρακτῆρά μας;

Στενὴ καὶ τεθλιμμένη εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἀρετῆς. Μακάριος ὅμως ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατορθώνει νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς, διότι «αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ εὑρίσκοντες αὐτὴν» (Ματθ. ζ. 14).

Ὁ πραγματικὸς ἄλλως τε καὶ ἀληθινὸς Χριστιανὸς ἐργάζεται ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα φυσικὰ εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐδίδαξεν Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ ἐπιδιώκωμεν, ἀλλ' ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς μελλούσης ζωῆς. «Τί θέλει ὠφελήσει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» (Μαρκ. η'.36).

Ἀλλοίμονον! «Νὰ μὴ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα, ἀγαπητὴ δεσποινίς, νὰ συνειθίζωμεν τοὺς ἐφήβους νὰ μὴ λέγουν ψέμματα; νὰ ἦναι τίμιοι καὶ ἀγαθοί: Νὰ διστάζωμεν νὰ ἐμπνεύσωμεν στὰ ἔφηβα κορίτσια τὰ Χριστιανικὰ ἰδανικά;» Βεβαίως ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ τοὺς ὑποδείξωμεν τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἔχουν ν' ἀντιμετωπίσουν μὲ τὴν πλεονάζουσαν κακίαν τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ***ἔχομεν ἐξ ἴσου καθῆκον νὰ ἐνθαρρύνωμεν, νὰ ἐνισχύωμεν, νὰ καθοδηγῶμεν τὴν*** παραπαίουσαν νεολαίαν μας ***στὸν δρόμον ποῦ μᾶς ἐχάραξεν Ἐκεῖνος μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὸ αἷμά Του.***

(ἀκολουθεῖ) ***Χρυσ. Ἀσκητοπούλου - Κιοσέογλου Δ. Φ.***

---

*—**Ὁ μέγας Γερμανὸς ἀστρονόμος Κέπλερ,** τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα ὑπῆρξαν τόσον σπουδαῖα, ὥστε ἐπωνομάσθη ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων «Ὁ νομοθέτης τῶν Οὐρανῶν», ἤτοι, ὁ ἀνακαλύψας καὶ ἐκθέσας τοὺς νόμους οἵτινες διέπουν τὰς κινήσεις τοῦ Σύμπαντος, ἀποθνήσκων ἀνέπεμψε τὴν ἑξῆς προσευχήν: «Ὦ Δημιουργέ! Σὲ εὐλογῶ, διότι μοῦ ἐπέτρεψας νὰ θαυμάσω τὰ ἔργα Σου! Ἔφερα εἰς πέρας τὴν ἀποστολὴν τοῦ βίου μου διὰ τῆς διανοίας, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐδώρησας. Διηγήθην εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν δόξαν τῶν οὐρανῶν Σου. Ἐὰν διὰ τῶν ἐργασιῶν μου, αἱ ὁποῖαι πρὸς Σὲ ἔπρεπε νὰ ἀπευθύνωνται, ἐξεζήτησα τυχὸν καὶ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, συγχώρησόν με ἐν τῇ ἀγαθότητι καὶ τῇ εὐσπλαγχνίᾳ Σου. Οὐράνιοι ἁρμονίαι, εὐλογεῖτε τὸν Κύριον! Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον!»*